

אוצרות גאונ' הדורות

פניני דרוש וחי' דרוש
לפרשת השבוע

רעיונות מובחרים ושמועות נאות
מבית מדרשם של רבותינו מועתיקי השמועה
ערוכים ומסודרים ככתבם וכלשונם בטוב טעם ודעת

צו

מכון אוצר ליהודים
וישועים

חפץ חיים | למוד הקרבנות יחשב לאדם כאלו מקריב הקרבן בעצמו..... א

חכמה ומוסר | במקום חמדת הממון יש לזרו אף את הגדול ביותר כי יכול להפשל בכך..... א

פתוחי חותם | קול תורה מעולה מן צום וממון..... ב

אור תורה | הדקדוק מהמקרא שכל אחד ישפיע מעצמו לזולתו בכל מעשיו מגדול ועד קטן..... ג

הדרש והעיון | התורה באה ללמד מדה כנגד מדה לעבודת האדם בדמוי לאש..... ג

כתב סופר | הסגלה המיוחדת להנצל מהרהורי עברה שיחשב לקים מצוותיו..... ד

העמק דבר | עקר ד' המנחות בא לכפר על שחיתות המדות..... ד

דברי שאול | הסגלה המיוחדת להנצל מהרהורי עברה שיחשב לקים מצוותיו..... ד

מהר"ם סופר | כונת המקרא שלא יעשה החטא בכנותו לשם שמים שעונו גדול מנשא..... ה

כלי יקר | אפן שלוח המנחה בגדל רצויו מהבורא, וה' תורת הקרבנות כנגד חמשה חמשי תורה..... ה

אור חדש | לעתיד לבא יראו כל הטוב שהיה בעולם ואז יצטרכו להודות..... ז

אור החיים | דקדוק המקרא בא להעיד על טמאת הנפש ולא רק טמאת הגוף..... ז

יערות דבש | מעלת התורה שיכולה לפעל אף כנגד מעשה..... ח

תפארת שמשון | במעלת התפלה שהיא גם עבודת שרות לפני הבורא..... ח

הכתב והקבלה | למרות שהקב"ה חפץ בקרבנותיהן עדיף שלא יחטאו כלל..... ט

לוח ארז | האחדות של הכלל בהתאם למעלת ראש הקהל ההולך במעלות התורה..... ט

פנים יפות | הלמוד והעבודה יחדיו מזכות לקבלת השכינה..... י

משך חכמה | הדרך לכפר על עברות שבין אדם למקום ולחברו ובמיוחד ביום הכפורים..... י

דעת תורה | סדר המעשה קובע אם יחשב כלל כמעשה או לאו..... יא

משנת רבי אהרן | כל מעשה המצוה והתורה יש לעשותה בשמחה ובה יצליח להתעלות..... יב

גור אריה | בהגד המיוחד מראה על יחודיות העבודה שהיתה לכל אחד בפשיטות..... יב

דרכי מוסר | החדוש באדם מרומם אף שאינו נוהג כאלו היה אדם פשוט ביצרו..... יג

פלפולא דאורייתא

למה לא היה די לרבי ישמעאל בן אלישע לעסוק בתורת חטאת וכאילו הקריב..... יד

בכל התורה כולה בן קודם לכל אדם לירושת מינוי מלבד במשוח מלחמה..... טו

ביאור סמיכות דין מירוק הכלים לאכילת כהנים שהכל עסק אחד לבל יתור מן הקרבן..... טו

למה כונו הרמת החזה והשוק בשמות שונים 'חזה התנופה' ו'שוק התרומה'..... טו

מתנות כהונה בעי הנפה והרמה להורות שמשולחן גבוה קא זכו וכן דרך המלכים לשגר משולחנם..... טז

מעשי רבותינו..... יז

יומא דהילולא | רבי יוסף קארו - הבית יוסף..... כא

שהם וישפּה | במקום שיש חסרון כיס..... כג

פרשת צו

עלינו, אלא שעוד ילמדו עלינו זכות, וכן הוא בבבלי במגלה (טו). בשעה שפא המן להלביש את מרדכי ולהרפיבו על הסוס, אשכחיה דיתבי רבנן קמיה ומחוי להו הלכות קמיצה וכו', אמר לו במאי עסיקיתו אמר לו בזמן שבית המקדש קים מאן דמנדב מנחה מיתמי מלא קומצא דסולתא ומתפפר ליה, אמר לו אתא מלא קומצא דידכו ודחי לעשרה אלפי פכרי כסף דידי, עד כאן בגמרא.

ולבאר זה יפלא האם בעת כזאת שפולשין וזוף אחר נפשו להמיתו, כלום מסגל האדם ללמד אז עניני הקרבנות, אלא הוא הדבר שכתוב בזה הקדוש דזכות למוד הקרבנות מועלת כל כך שאפלו הקטגור לא יכול להרע לו, אלא עליו ללמד זכות, וכמאמרם ז"ל אתא מלא קומצא דידכו וכו', הינו למוד מעשה הקמיצה שעולה במקום הקרבן, ולהורות בא שאפלו בעת שצור לו לאדם מאד אל יפטר עצמו מלמוד עניני הקרבנות דבר יום ביומו, וינצל מכל צרה.

חכמה ומוסר

רבי שמחה זיסל זיו - הסבא מקעלם

במקום חמדת הממונ יש לזרז אף את הגדול ביותר כי יכול להכשל בכך

וברש"י אין צו אלא לשון זיו. ואמר רבי שמעון בן יוחאי ביותר צריך זיו במקום שיש חסרון כס, לשון ספרא, הנה רבי שמעון בן יוחאי הוא מרא דשמעתא מניחין חיי עולם, פרוש עושין בעצלות ורפיון ידים כאלו כפאו שר, ועוסקין בחיי

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו: (וי, ב)

חפץ חיים

רבי ישראל מאיר הכהן - הקפץ חיים

למוד הקרבנות יחשב לאדם כאלו מקריב הקרבן בעצמו

ובמדרש, לאמר, כלומר שיאמר לבני ישראל שיתעסקו בקריאת העולה, שאף על פי שמקריבין עולה עוסקין היו בקריאתה, כדי שיזכו בקרבן עולה ובקריאתה, עד כאן.

ובאור הדבר נראה כשם שקבע הקב"ה שיתקנו העונות למעלה על ידי מעשה הקרבן, כן קבע עוד לתקן בשרש הענינים על ידי התורה שהיא שרש הקרבנות, וצום הקב"ה שיקראו גם כן הפרשה של אותו הקרבן, וכמו שאמרו ז"ל ביומא (י). אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מגין שאף מקרא הפרשה מעכב, תלמוד לומר זה הדבר אשר צוה ד' אפלו דבור מעכב, וכהיום בעת שמעשה הקרבנות בפעל אין לנו בעונותינו הרבים שהמקדש חרב, על כל פנים מצות למוד הלכותיהן יש לנו, ועלינו להתחזק ללמוד דעל ידי הקרבנות יחשב לנו כמעשה הקרבנות, וכן הוא בזה הקדוש במדרש הנעלם פרשת ויגא אמר רבי ברוספדאי האי מאן דמדבר בפומיה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות עניני דקורבנא ותקורבתא, ויכוון בה ברית ברותה היא דאיננו מלאכיא דמדברין חוביה לאבאשא ליה דלא יכלין למעבד לון אלא טיבו, עד כאן לשונו.

ונראה מזה המאמר שעלינו לזרז את עצמנו בלמוד הלכות קרבנות, שבה נשקט רוחם של המקטרגים, שלא לבד שלא יקטרגו

לְכֵן צָרִיךְ הָאָדָם לְהִזָּהֵר הַרְבֵּה שְׁלֹא יִכְשַׁל
בְּחֻמֹּת הַמָּמוֹן הַרְבֵּה מֵאֵד, יוֹתֵר מֵעֲרִיּוֹת,
כִּי עֲרִיּוֹת הֵלֵא יָכוֹל לְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ, מֵה שְׂאִין
בֶּן עֵסֶק הַמָּמוֹן הֵלֵא עוֹסֵק בְּזֶה בַּעַל כְּרָחוֹ,
אִם בֶּן הָרִי הַעֲבוּדָה קָשָׁה מֵאֵד, וְלִכֵּן אָמְרוּ
ו'ל רַבֵּן בְּגוֹל וּמַעוֹטָן בְּעֲרִיּוֹת, כִּי עֲרִיּוֹת
נִקְלָה הַרְפוּאָה יוֹתֵר.

פתוחי חותם

רבי יעקב אבימחצירא - האביר יעקב

קול תורה מעולה מן צום וממון

אִי נִמְי אֶפְשָׁר לְרַמּוֹ, דִּשְׁלֶשָׁה דְּבָרִים הֵם
הַמַּעֲוִילִים לְתַקּוֹן הָאָדָם כְּדִי לִכְפֹּר
עוֹנוֹתָיו, וְהֵם, לְמוֹד הַתּוֹרָה, אוֹ נְתִינַת
הַצִּדְקָה, אוֹ תַעֲנִית. וְסִמּוּכוֹת עָשׂוּ לָהֶם חֻכָּמִים
בְּחֻשְׁבוֹנוֹת שְׁוִים, 'קוֹל' 'צוּם' 'מָמוֹן', הָרִי
שֶׁלִּשְׁתֵּן שְׁוִים, לְהוֹרוֹת שָׁכַל אֶחָד מִכֹּפֶר בְּפָנֵי
עֲצָמוֹ, וּשְׁקוּלִים הֵם. וְהִנֵּה, בְּהַצְטָרְפוֹת
שֶׁלִּשְׁתֵּן עוֹלָה בְּחֻשְׁבוֹנָם 'זֹאת'. וְהִנֵּה, הַזּוֹכֶה
וְעוֹשֶׂה שֶׁלִּשְׁתֵּם בְּמוֹט"ב תִּלְתָּא בְּחֵדָא, אֵין לָךְ
תְּשׁוּבָה מַעֲלָה מִזֶּה. וְאֶפְשָׁר דְּלִזְוָה רַמּוֹ דְּוֹד
הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, בְּאָמְרוֹ (תהלים קיט ג) 'זֹאת
נִחְמַתִּי בְּעֲנִי', דְּהִינּוּ 'זֹאת' שְׁהִיא גִימְטְרִיא
'קוֹל צוּם מָמוֹן' הִיא שֶׁעֲשֵׂתָהּ לוֹ 'נִחְמָה'
עַל 'עֲנִי' שֶׁחֲטָאִי. וְהִנֵּה, מִי שְׂאִינוּ יָכוֹל
לַעֲשׂוֹת שֶׁלִּשְׁתֵּן כִּי אִם אַחַת מֵהֶן, אֵיזָה מֵהֶן
יִבְחַר, הַטּוֹב הוּא שֶׁיִּבְחַר לוֹ קוֹל תּוֹרָה,
שֶׁהִרִי מְצִינוּ שֶׁשְׁקוֹל תִּלְמוּד תּוֹרָה כִּנְגַד כָּל
הַמַּצּוּוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (פאה פ"א מ"א) וְתִלְמוּד
תּוֹרָה כִּנְגַד כָּלָם. וְהִנֵּה 'צו' אֶת אֶהֱוֹן וְאֶת
בְּנֵי לֵאמֹר זֹאת, רֹאשֵׁי תְבוֹת גִּימְטְרִיא 'צוּם'
[עם הַפּוֹלֵל]. וְעוֹד, 'מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל'
רֹאשֵׁי תְבוֹת [עם הַפּוֹלֵל] גִּימְטְרִיא 'מָמוֹן'.
וְזֶה שֶׁבֹא לְרַמּוֹ, זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה, דְּהִינּוּ
קוֹל תּוֹרָה מַעֲלָה מִן הַצּוּם וּמִן הַמָּמוֹן, הִרְמוֹז
לְפָנֶיהָ וְלֹאחֶרֶתָּה:

שְׁעָה, נִכְר מֵהֶם שֶׁהוּא עֵסֶק גָּדוֹל בְּעִינֵיהֶם,
וְנִהְפָּךְ הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת עֵסֶק חֲזִי שְׁעָה
בְּעֲצָלוֹת וְרַפְיוֹן יָדִים כְּאִלוֹ כְּפֹאוֹ שֶׁד, כְּדִי
לְפַטֵּר חוֹבַת הַגּוֹף הַנִּכְבָּה, וְעֵסֶק חֲזִי עוֹלָם
בְּשִׁמְחָה וּבְרִיּוּנוֹת. וְהִנֵּה רֹאֵה הַפּוֹד וְנִתֵּן עֵינָיו
עַל חֵידַת סְתוּמָה הַלְלוּ.

וְהִנֵּה מֵרָא דְשִׁמְעָתָא הַנ"ל אָמַר כָּאֵן עַל
אֶהֱוֹן וְעַל בְּנֵי קְדוּשֵׁי עֲלִיוֹן, כִּי
בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲסָרוֹן כִּיס צָרִיךְ לְזָרוֹם שְׁלֹא
יִתְעַצֵּלוּ בְּזֶה, וְהִנֵּה הַחֲסָרוֹן כִּיס שֶׁחֹמֶל
עַל אֶהֱוֹן הָיָה הַעֲשִׁירִית הָאֵיפָה סֵלֶת בְּכָל
יוֹם, וּבְנֵי רַק בְּיוֹם חֲנוּכָם לַעֲבוּדָה, הָיִשׁ
כְּבוֹד יוֹתֵר מִזֶּה, מֵה שֶׁהַמֶּלֶךְ מִקְבֵּל אֵיזוֹ
עוֹגָה מֵעֲבָדָיו, וּמִכָּל שָׁכֵן מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי
הַמִּלְכִּים הַקְּבָה, הָרִי נֹאמַר שֵׁם לְד' כְּלִיל
תִּקְטָר, וְעַל זֶה הָיָה צָרִיךְ אֶהֱוֹן וּבְנָיו זְרוֹ
בְּיוֹתֵר.

אֲב"ל בֹּא הַכְּתוּב לְלַמְּדֵנוּ כִּי הֵיטֵר גָּדוֹל בָּעַם,
'בְּטַבְעוֹ גָּדוֹל וְעֲרִיּוֹת נִפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם
מִחֻמְדָּתוֹ וּמִתְאַוָּה עֲלֵיהֶן', וּכְמוֹ בְּעֲרִיּוֹת אִם
לֹא יִהְיֶה זֶהִיר בְּרַפּוּאָתוֹ שֶׁכָּתַב הַרְמְב"ם ו'ל
שִׁיסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם יִכְשַׁל בְּרִשְׁתּוֹ, וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל
דְּבָר רָע, שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ו'ל (כְּתוּבוֹת טו:)
אֲזָהֲרָה שְׁלֹא יִהְרַר בּוֹ, בֶּן בְּחֻמֹּת הַמָּמוֹן
הֵיטֵר גָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל אִם לֹא יֵשִׁים עֵינָיו
תָּמִיד עַל עֲצָמוֹ שְׁלֹא יִמְשֹׁךְ בְּחֻמֹּת הַמָּמוֹן
וְיִהְיֶה עֵסֶקוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּאִלוֹ כְּפֹאוֹ שֶׁד,
יִכְרֹצָה לְהַפְטֵר מֵעֵסֶק בִּישׁ כְּמֵאמֵר רַבִּי
שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, עַל דֶּרֶךְ מִנְיַחִין חֲזִי עוֹלָם
וְעוֹסְקִין בּוֹ, גַּם אֶהֱוֹן וּבְנָיו יִתְחִילוּ לְהִתְעַצֵּל
בְּעֲשִׁירִית הָאֵיפָה שְׁלָהֶם, וְרַק מִחֻמַּת שְׁהֵם
עוֹסְקִים בְּחֲזִי עוֹלָם עוֹשִׂים זֹאת בְּשִׁמְחָה
רַבָּה וְחִפְץ עֲצוּם, לֹא כֵן אִם לֹא הָיוּ עוֹסְקִין
בְּחֲזִי עוֹלָם בְּדַעְתָּם, וּמֵה שֶׁבָּחָם גַּם בַּעַת
עֵסֶק עוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא הָיְתָה מְשׁוּטָטת תָּמִיד
מִחֻשְׁבָּתָם בְּחֲזִי עוֹלָם, וְדֹאֵי שֶׁבְּטַבְעָם כָּל
אָדָם כֹּחִי וְעַצֵּם יָדִי עָשָׂה לִי הַחִיל, וְיֵאֱמִין
בִּסְבָּה כִּי הִיא הַמִּסְבָּבָת.

על פי רב נוכל לעמוד על זה היטב על ידי הוולת, ואם בן כל מי שגדול מזולתו קשה לו לעמוד על זה, פי הקטן יחפה עליו ולא ידע לבצע מפעליו, ולפעמים מסכה קטנה, אם מחסרון קטן או מעט מניעה קטנה, יסתעף כמה מניעות של טוב לזולתו,

אשר על בן יחרד המתבונן חרדה גדולה מה נעשה ליום הפקדה, אשר לפני הבכח כמו הבפעל, בואו ונלביש עז לבעל החסרונות כבעור חמץ ממש, וזהו הפתויב גאות אדם, כשרואה עצמו גדול מזולתו, זהו אשר תשפילנו, כי יתבונן בינה כמה מניעות טוב ח"ו פעל בעולם מסבות קלות.

והנה על פי זה חפוש חסרונות הוא על שני אפנים, א. עקירת הרע מקרב לב האדם על פי חשבון השכלי, מה שיוכל להיות אכן נגף להשפעת הטוב, גם ידיעת הדרכים להוציא לאור ענין הלזה, אם מצד עצמו אם מצד המקבל, אם ברחוק אם בקרוב, וזה הכל ענינים אשר קודמים לזה, אמנם בשעת מעשה אין להביט לעקר זולת הוצאת הענינים לפעל.

והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וענף עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים: (וי. טז)

הדרך והעיון

רבי אהרן לוי - אב"ד סאמבור

התורה באה ללמד מדה כנגד מדה לעבודת האדם בדמוי לאש

חז"ל אמרו (ירושלמי יומא פ"ד) לא תכבה אף במסעות, אפשו לפרש על דרך המוסר, הנסיון יורנו אשר בהיות האדם בביתו יתגבר על יצרו ולא יפל ברשתו יען בוש וירא שלא ילגלגו אחרי יודעיו ומכיריו, לא כן בהיותו רחוק מביתו, אז חושב שיוכל לעשות כל מה שלבו חפץ, וזה רמזו חז"ל במתק

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור:

(וי. טז)

אור תורה

רבי שמחה זיסל זיו - הסבא מקעלם

הקדוק מהמקרא שכל אחד ישפיע מעצמו לזולתו בכל מעשיו מגדול ועד קטן

גבי תרומת הדשן כתיב ולבש הכהן וגו', וגבי הוצאת הדשן כתיב ופשט את בגדיו וגו', ובש"ס מובא בפרש"י ופשט את בגדיו, אין זו חוכה אלא דרך ארץ, שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהיה משמש בהם תמיד, בגדים שבשל בהם קדשה לרבו אל ימזג בהם כוס לרבו, לך ולבש בגדים אחרים, פחותים מהם.

והטעם למה הקפידה התורה דוקא גבי הוצאת הדשן ולא גבי תרומת הדשן, בהקדים (משלי כט כג) 'גאות אדם תשפילנו', מהמבאר - המלך אל יקרא בשם המלך בלתי האנשים אשר על הארץ בלתי זאת, הארץ בעצמה בלתי האנשים לא תפיק רצונו מאשר תחת ידה, וכן הגביר לא יתכן שם גביר עליו, אם לא יתראה מאתו פעלות שייתכנו לעשיר להנות ולהעניק משוב וזולתו, ואם לא כן הרי כמי שקבץ אבנים רבות אחרי אשר לא יצא לפעל הטוב הצפון בכסף להיטיב לעצמו ולזולתו, וכן לא יקרא חכם בידיעתו לכד איוף להתנהג על פי החכמה.

אבל העקר שינהג כמנהג השכל, ומהחוכה להעניק כל אחד לזולתו, זה מעשרו וזה מחכמתו, אשר על בן חוכה משלת על האדם לחפש דרכיו דרכי המניעות מהשפעת הטוב לזולתו, אם מפאת עצמו בין במעוט הרצון לזה בין בשארי מניעות המרחיקים את זולתו ממנו, אם מפאת המקבל, בין מחמת מניעת ידיעתו, בין מחמת שארי מניעות, אם כי ידיעתו חזקה, וזה באמת ענין נעלה להוציא לאור הידיעה הזאת אף

זה קרפן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המושח אתו עשירת האפה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב: [ו, יג]

העמק דבר

רבי נפתלי צבי יהודה ברלין - הנצי"ב מנאולוזין
עקר ד' המנחות בא לכפר על שחיתות המדות

זה קרפן אהרן ובניו וגו'. כבר דקדקו חז"ל ברבה על זה הלשון. ונראה דמשום דבמנחת חביתין נכלל כל ד' מנחות של יחיד, מתחלה היה עשרון סלת ואחר כך היא מרבכת ואחר כך היא מעשה מאפה תנור ואחר כך היא מעשה מחבת. ואמר הפתוב אחר פסוק וזאת תורת המנחה שכולל כל הד' מנחות וזה מעשה מנחות כלם היא קרפן אהרן ובניו.

ובדרף דרוש יש להבין, טעם שצוה הקב"ה על הכהנים להביא בכל יום מעין ד' מנחות, דכבר בארנו ענין ד' מנחות הללו בא לכפר על השחתת מדות בני אדם, בקלוקל אחד מד' מדות. והנה עבודת הכהנים בישראל להיות על פיהם כל ריב, הינו שעליהם לראות שלא יהא ריב בין אדם לחברו, ולתקן כל משחתם של ישראל כמו שבארנו לשון המקרא בפרשת שופטים, ואם בן צריכים המה הכהנים כפרה על עצמם במה שמדמין בישראל השחתת המדות והחלי הבא על ידי זה, משום הכי מביאים קרפן כולל הכל.

וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל: [ו, טז]

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנזון - אב"ד אמסטרדם
הסגלה המיוחדת להנצל מהרהורי עברה שיחשב לקים מצוותיו

במשנה (שקלים פ"א ה"ד) תנן, אמר רבי יהודה העיד בן בוקרי בבינה כל כהן ששוקל אינו חוטא, אמר לו רבן יוחנן בן

לשונם אשר אש אהבת ד' תבצר על מזבח לב האדם, לא רק בהיותו בביתו, כי אם גם בשעה שילף למסעותיו, וכן אמר דוד המלך עליו השלום אשרי תמימי דרך ההלכים בדרך ד' (תהלים קיט א), מאשרים המה האנשים אשר גם בדרך בהיותם הולכים המה הולכים בדרך ד' לא רק בביתם.

וכונה זו אפשר להעמיס בפסוק 'אם לא תיטיב לפתח חטאת רבין' (בראשית ד), כלומר כל עוד שהאיש בביתו, אף אם אין לו לב טוב ומשפיל אין הסכנה של היצר גדולה כל כך, אבל לפתח חטאת רובץ כאשר אף יצא מפתחו, אז החטאת רובץ להפילו למדחפות.

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה: [ו, יז]

כתב סופר

רבי שמואל בנמין סופר - הכתב סופר
הסגלה המיוחדת להנצל מהרהורי עברה שיחשב לקים מצוותיו

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. ראיתי בשל"ה בשם הק' ר"מ קרדווארא סגלה נפלאה להנצל מהרהורי עברה, שיאמר פסוק זה.

ובזה נראה לי לפרש הקרא עצמו, כי מי שבלבו אש תמיד תוקד לה' ולקיים מצותיו, ה' עוזר לו שינצל ממחשבה זרה מחשבת פגול, ומכל שכן שלא יבא לעשות עברה בפעל, כדאמרו (סוטה כא). מצוה מגנה ומצילה.

וזהו שאמרו אש תמיד תוקד על המזבח, הוא באדם שהוא מזבח אדם, ומשם נוצר האדם הראשון כפרוש רש"י בפרשת בראשית (כ ו), על בן לא תכבה האש, והבא לטהר מסייעין אותו, והמקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מאש של מזבח שלמעלה, וקל להבין.

**כַּנַּת הַמִּקְרָא שְׁלֵא יַעֲשֶׂה הַחֹטָא בְּכַנְתּוֹ
לְשֵׁם שְׁמַיִם שְׁעוֹנוֹ גָּדוֹל מִנְשָׂא**

אִפְשָׁר לְפָרֵשׁ עַל דְּרָךְ הַמּוֹסֵר עַל פִּי מַה
שֶׁפָּרֵשׁ בְּעַל מַחֲנֵה חַיִּים אֶת הַפְּסוּק
(שְׁמוּאֵל א' ב') 'אִם יִחְטָא אִישׁ לְאִישׁ', הֵינּוּ
שִׁיחָטָא אָדָם נִגְדַּ חֲבֵרוֹ וּפְלָלוּ אֱלֹקִים, אָז
יֹכִיחַ אוֹתוֹ הַשּׁוֹפֵט וְיִקְבַּל תּוֹכַחְתּוֹ, אֲבָל
'וְאִם לֹד' יִחְטָא', הֵינּוּ יִחְטָא נִגְדַּ חֲבֵרוֹ,
וּבְלָבוֹ יִחְשַׁב שְׁכַנְתּוֹ לְשֵׁם שְׁמַיִם, וְעוֹשֶׂה
בְּחֻטָּאוֹ זֶה רְצוֹן ד', מִי יִתְפַּלֵּל נִגְדַּד', הֵינּוּ
מִי יֹכִיחוּ, הֲלֹא אֵין רוּאָה חוֹכָה לְעַצְמוֹ
בְּחֻשְׁבוֹ אֲשֶׁר עוֹשֶׂה מַצְוָה רַבָּה.

וְזוֹ כַּנַּת הַכְּתוּב 'גַּם אִם יִחְטָא' אָדָם סָתָם
יִיזְדַּע שִׁחָטָא רַע וְמַר גּוֹרְלוֹ, אֲבָל סוּף
סוּף בִּידּוֹ לְשׁוּב וְשִׁב וְרָפָא לוֹ, אֲבָל כָּל
חֻטָּאת אֲשֶׁר יִיבֹא מִדְּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד,
בְּאִם שִׁחָטָא הָאָדָם וְחָשׁוּב יִחְשַׁב אֲשֶׁר עוֹשֶׂה
בְּחֻטָּאוֹ זֶה מַצְוָה, בְּאִשׁ תִּשְׁרֹף, מַצְוָה כְּזוֹ
לֹא לְהַנּוֹת נִתְּנָה, בְּאִשׁ תִּשְׁרֹף כִּי לֹא לְרְצוֹן
תִּהְיֶה.

וְזֹאת תּוֹרַת זִבְחַ הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יִקְרִיב לַה':

[יז, יא]

כְּלִי יִקָּר

רַבִּי שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם לוֹנֵטְשִׁיץ

**אִפֹּן שְׁלֹחַ הַמִּנְחָה בְּגִדְל רְצוֹנוֹ מִהַבּוֹרָא,
וְה' תּוֹרַת הַשְּׁרָבָנוֹת כְּנִגְדַּ חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי
תּוֹרָה**

וְזֹאת תּוֹרַת זִבְחַ הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יִקְרִיב לַה'.
לֹא נֶאֱמַר אֲשֶׁר יִקְרִיב לַה' בְּכָל
הַקִּרְבָּנוֹת כִּי אִם אֶצֶל הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר בְּלִי עוֹן
יְרוּצוֹן לְפִי שֶׁהֵם קְרוּבִים אֶל ה' יוֹתֵר מִכָּל
הַקִּרְבָּנוֹת הַבָּאִים עַל הַחֻטָּא. וּמִשְׁעֵם זֶה כְּתִיב
בְּסֻמוֹף (ו' כט-ל) הַמִּקְרִיב אֶת זִבְחַ שְׁלָמָיו לַה'
יָבִיא אֶת קִרְבָּנוֹ לַה', יִדְּיו תְּבִיאֶנָּה אֶת אֲשִׁי
ה', וְהִזְכִּיר בְּכֹלֶם לַה' כִּי בְּאֵלֶּה חֲפָצָתִי נֶאֱמַר
ה'. וְהִבֵּט יְמִין וְרָאָה שְׁלֵא הִזְכִּיר בְּשׁוּם

זִכָּאִי לֹא כִּי אֵלֹא כָּל כֹּהֵן שְׁאִינוֹ שׁוֹקֵל
חֻטָּא, אֵלֹא שֶׁהַכֹּהֲנִים דּוֹרְשִׁים מִקְרָא זֶה
לְעַצְמָן 'וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כְּלִיל תִּהְיֶה לֹא
תֹאכַל', הוֹאִיל וְעָמַר וּשְׁתִּי הִלָּחֵם וְלָחֵם הַפְּנִים
שְׁלָנוּ הֵיאָף נֶאֱכָלִים.

וּבַמִּשְׁנָה לְמַלְךְ (מַעֲיֵלָה פ"ו) הַקֶּשֶׁה, דִּהְרִי
שִׁקְלִיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים בְּטָלִים בְּרַבְבוֹת
שְׁקָלֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִיךְ עָלָה עַל דַּעְתָּם לְהַחֲשִׁיבֵם
מִנְחַת כֹּהֵן הָאֶסוּרָה בְּאִכְלָהּ, עַד שֶׁתִּמְהוּ
הֵיאָף נֶאֱכָלִים.

אֲבֹן בְּטַעַם מַצְוָה זוֹ שֶׁל כְּלִיל תִּהְיֶה הָאֻמּוּרָה
בְּמִנְחַת כֹּהֵן, וְשֵׁנִם כְּמָה בְּאֻרִּים בְּדִבְרֵי
הָרִאשׁוֹנִים. הָרִמְב"ם בְּמוֹרָה הַגְּבוּכִים (ח"ג
פמ"ו) כְּתִב, אֲבָל טַעַם שְׂרַפְתָּ מִנְחַת כֹּהֵן,
מִפְּנֵי שֶׁכָּל כֹּהֵן יֵשׁ לוֹ לְהַקְרִיב קִרְבָּנוֹ בְּעַצְמוֹ,
וְיִהְיֶה אִם כֵּן מִבִּיא מִנְחָה וְאוֹכֵל אוֹתָהּ הוּא
בְּעַצְמוֹ, וְכֹאֵלּוּ לֹא עֲשֶׂה דָּבָר וְכו', כְּלוּמַר
שֶׁאִם הֵם בְּעַצְמָם יֹאכְלוּ אֶת הַמִּנְחָה אִם כֵּן
מִה הַקְרִיבוּ.

וְהַחֲצוּףָה (מַצוּה קלז) כְּתִיב כִּי כַּנַּת הַקִּרְבָּן
לְעוֹרֵר לֵב הַמִּקְרִיב אוֹתוֹ, וְאִם יֹאכַל
הַכֹּהֵן מִנְחָתוֹ לֹא יִתְעוֹרֵר לְבוֹ עָלֶיהָ יָפָה,
שֶׁהִיא דוּמָה בְּעֵינָיו כְּאוֹפֶה פֶת לְצָרְכּוֹ וְאוֹכְלוֹ,
וְאִף כִּי יֹאכְלוּ חֲבֵרָיו שְׁלוֹ וְהוּא שְׁלֵהֵן יַעֲלֶה
הַכֹּל לְחֻשְׁבוֹן אַחֵר, לְכֵן צוּה שֶׁתִּהְיֶה כְּלִיל,
הֵינּוּ לֹא תֹאכַל לְשׁוּם אָדָם.

וְיָבֵן חֲשָׁבוּ הַכֹּהֲנִים, דְּמָה לָהֶם לְמִסֵּר אֶת
שְׁקָלֵיהֶם לְמַקְדֵּשׁ, הֲרִי מִזֶּה יִקְרִיבוּ גַם
מִנְחוֹת, וְאִם סוּפִם לֹאכֵל אֶת הַמִּנְחָה סֵר
עֲנִין הַצּוּרִי שֶׁל לֹא תֹאכַל, שֶׁהוּא בְּדִי שֶׁתִּהְיֶה
לָהֶם הַרְגָּשָׁת קִרְבָּן וְהַתְעוּרֻרֹת הַלֵּב.

**וְכָל חֻטָּאת אֲשֶׁר יִיבֹא מִדְּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד
לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֹאכַל בְּאִשׁ תִּשְׁרֹף:** [יז, כג]

מִהֲר"ם סוּפֵר

רַבִּי מִשֶּׁה סוּפֵר - אב"ד סַעַנְדְּרָא

ויעלהו לעלה תחת בנו (שם כב יג), וכן ביצקב
ויןבב זכחים לאלהי אביו יצחק (שם מו א).
והעוסק בספר שמות, כאלו הקריב מנחה.
כי כל המנחות באות מזה ובספר זה מבארים
כל דיני מזה והוראתה וצורפה לקרבן פסח
שנאכל על מצות וכתוב (שמות לד כה) 'לא
תשחט על חמץ דם זבחי'. והעוסק בספר
ויקרא, כאלו הקריב חטאת. אף על פי שכל
הקרבנות מבארים בספר זה, מכל מקום עקר
הספר תורת החטאת הוא, כי אחר שחטאו
ישראל בעגל אשר הוא היה התחלה לכל
חטאת ולכל עון נתן ה' מקום לחוטאים
שיוכלו לבא לידי כפרה על ידי הקרבן ואגב
זה נזכרו כל הקרבנות שיש בכלם צד חטא
חוץ מן השלמים.

והעוסק בספר במדבר, כאלו הקריב אשם.
כי בו נאמר כל תורת האשם
בפרשת נשא (במדבר ה ו) איש או אשה כי
יעשו מכל חטאת האדם ואשמה הנפש ההוא
וגו'. ואף על פי שכבר נאמר דין האשם
בפרשת ויקרא (ה יד), מכל מקום נשנית שם
לדבר שנתחדש בו כמו שפרש רש"י שם,
ואם כן על ידי למוד הפרשה עם הדבר
שנתחדש בו נגמר כל תורת האשם. והעוסק
בספר דברים, כאלו הקריב שלמים. כי
בפרשת כי תבא (נו ז) נאמר וזבחתי שלמים
ואכלת שם וגו'. וכן בפרשת ראה נאמרו
כל דיני השלמים קדשים קלים כמו שכתוב
(שם יב כז) 'ודם זבחיך ישפך על מזבח ה'
אלהיך והבשר תאכל'. ושם נגמרו דיני
השלמים מחמת פמה דברים שנתחדשו בהם.
על כן נאמרו ה' זאת תורת אלו כי העוסק
בכל ספר מיוחד שכתרו הרבה כאלו הקריב
מין אותו קרבן המבאר באותו ספר, והמשכילים
יבינו לרבים ענין יקר זה כי ברור ונכון
הוא.

קרבן שהפעל יביא בידיו חלק של גבוה כי
אם בשלמים ידיו תביאנה, לפי שכל מי
שיש לו פסע מן המלך, ורוצה לכפר ולקנות
פני רגזו, אז הוא שולח המנחה לפניו על
ידי שליח, כדרך שאמר יעקב (בראשית לב כ)
'אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני ואחרי
כן אראה פניו'. אבל המביא למלך איזו
מתנה דרך דורון וכבוד, אז הוא מביא
המנחה בידיו בעצמו ולא על ידי השליח.

וזהו ההבדל שבין חטאת ואשם הבאים על
חטא המעשה, והעולה הבאה על חטא
ההרהור, ובין השלמים, כי אותן קרבנות
הבאים להסיר פני פסעו של ה' תדבר, אינו
דין שידיו תביאנה כי נראה כחצפא כלפי
שמיא, לפיכך הוא משלחם על ידי הכהנים,
אבל השלמים שהם דורון ומתנה ידיו
תביאנה.

ועל צד הרמז יתכן לפרש ה' פעמים זאת
תורת שנאמרו בפרשה זו, כנגד ה'
חמשי תורה שהעוסק בהם דומה כאלו הקריב
ה' מיני קרבנות אלו עולה, ומנחה, וחטאת,
ואשם, ושלמים. אבל המלואים לא היו כי
אם לשעה ולא לדורות, וכדרך זה מצינו ה'
זאת תורת בפרשת מצרע כי גם שם אמרו
רבותינו ז"ל (ערכין טו:) מאי תקנתיה של
מספר לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסק
בתורה כו', ואם כן התורה מצלת מן לשון
הרע המסבב ה' מיני צרעת אלו, והעוסק
בה' חמשי תורה נצול מהם כדרך שפרש
בעקדה, שבכל ספר נזכר ענש חטא הלשון.

כה בקרבנות אלו, העוסק בה' ספרים אלו
דומה כאלו הקריב ה' מיני קרבנות אלו,
כי העוסק בספר בראשית, דומה כאלו הקריב
עולה. והוא זאת תורת העלה כי בו מבאר
תורת העולה כי הכל הקריב עולה מבכרות
צאנו (בראשית ד ד), וכן בנח כתיב ויעל עלת
במזבח (שם ח כ), וכן אברהם ויקח את האיל

וְאִי יָדַע שֶׁהִסְכָּה שֶׁבִּשְׁעָתוֹ נִרְאָה לוֹ הַהֶפְסֵד
כְּצִרָה נִכְעָה מִקְצֵר רֵאיוֹתוֹ וְהַגְבֻּלָּתָהּ,
וּבְגִלָּל זֶה לֹא יָכוֹל לְדַעַת שֶׁבְּהֶפְסֵד זֶה הָיוּ
אֶת הַחַיִּים, אוֹ שֶׁהֵיחָה בּוֹ סִבָּה שֶׁדוֹקָא יִהְיֶה
לוֹ יוֹתֵר רוֹחַ, וְאִם לְחֻצוֹהוּ וּגְרִשׁוֹהוּ מִמָּקוֹם
זֶה, וְבוֹ בְּזִמָּן הָיָה לוֹ הַדְּבָר לְזָרָא, הָרִי הֵיחָה
לְכָךְ סִבָּה שֶׁיַּעֲתִיק אֶת אֲהָלוֹ לְמָקוֹם אַחֵר,
שֶׁשֶּׁם טוֹב לוֹ בַּעֲוֹלָמוֹ, וְכָל שָׁכֵן לְאַחֲרִיתוֹ.

וַיֵּשׁ גַּם לְהַפּוֹד, שֶׁנַּעֲשֶׂה לוֹ לְאָדָם מֵאֲדָע
מִסִּים שֶׁלִּרְגַע נִרְאָה לוֹ בִּשְׁמֻחָה, וּלְכַסּוֹף
הוּא הוֹפֵף לוֹ לְאֶסוֹן וּלְתוֹגוֹת, וְשֵׁם לְעֵתִיד
לְבוֹא יִתְגַּלֶּה לוֹ שֶׁהַטוֹב הוּא הָרַע, וְהָרַע הוּא
הַטוֹב, יִתְגַּלֶּה לוֹ כָּל הַסּוּדוֹת, וְאִי מִמֶּשׁ יִתְפַּעַל
וַיִּנְתֵּר מִמָּקוֹמוֹ בְּהַתְפַּעְלוּת, עַל הַעֲוֹנוֹן שֶׁפָּקַד
אוֹתוֹ בַּעֲוֹלָם הַזֶּה, וְעַל שֶׁלֹּא הִתְחַה אֲזַי לֵה'
יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל הַמֵּאֲרָעוֹת שֶׁקָּרוּ לוֹ, וְאִי יִמְלֹא
פִּיו שֶׁמִּחָה לְהוֹדוֹת לַהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, אֲזַי יִשְׁלַם
אֶת חוּבוֹת הַהוֹדָאָה שֶׁלֹּא שִׁמְפְּנִי עֲוֹנוֹנוֹ
וְסִכְלוּתוֹ לֹא הוֹדָה בַּעֲוֹלָם הַזֶּה, כִּי בִקְצֵר
שִׁכְלוֹ סְבוֹר הָיָה שֶׁאֵלּוּ הֵן צָרוֹת וְרָעוֹת, וְלֹא
הִבִּין אֲזַי שֶׁכָּל הַצָּרוֹת הֵן לְאַמְתּוֹ שֶׁל דָּבָר
סְבוֹת, כִּי אֲזַי הָיָה מֵהֵלֵל לְהַקְבִּי"ה בִּשְׁעָתוֹ, כִּי
פַעֲמִים הִרְבֵּה שֶׁהָרַע הִיא טוֹבָה וְדָרְכֵי ד'
נִסְתָּרוֹת וּמִכְסוֹת מִבְּנֵי אָדָם.

וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בִּשְׂרַ מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר
לֵה' וְטִמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת
מֵעַמֶּיהָ: [ו, יז]

אור החיים

רבי חיים בן עטר - האור החיים

דקדוק המקרא בא להעיד על טמאת
הנפש ולא רק טמאת הגוף

וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר וגו' וְטִמְאָתוֹ וגו', פֶּסוּק זֶה
וְשֶׁלֹא חֲרִיטוֹ בְּטִמְאָת הַגּוּף פֶּרֶשׁוּהָ
בְּתוֹרַת כְּהִנִּים, וְכו'.

וְנִרְאָה כִּי טַעַם אֲמָרוֹ וְטִמְאָתוֹ עָלָיו בֹּא
לְהַעֲרִי עֵינָיו אַחֵר - שֶׁהֵגֵם שֶׁעָבְרוּ ז'

אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֵנוּ וְהַקְרִיב עַל זִבְח הַתּוֹדָה
חֲלוֹת מִצּוֹת בְּלוּלָת בִּשְׁמֵן וְרִיקִי מִצּוֹת
מִשְׁחִים בִּשְׁמֵן וְסִלַּת מִרְבֶּכֶת חֲלוֹת בְּלוּלָת
בִּשְׁמֵן: [ז, יב]

אור חדש

רבי חיים זינשטיק - מנהל רוחני ישיבת נובהרדוק
לעתיד לבא יראה כל הטוב שהיה בעולם
ואז יצטרכו להודות

בְּמִדְרַשׁ רַבָּה ר' פִּינְחָס בֶּן לִוִּי ור' יוֹחָנָן
בְּשֵׁם ר' מְנַחֵם דְּגִלְיָא, לְעֵתִיד לְבֹא
כָּל הַקְּרִבָּנוֹת בְּטָלִין וְקָרְבַּן תּוֹדָה אֵינּוּ בְּטָל,
כָּל הַתְּפִלוֹת בְּטָלוֹת, הַהוֹדָאָה אֵינָה בְּטָלָה,
הָדָא הוּא דְּכְתִיב קוֹל שִׁשּׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה קוֹל
חֲתָן וְקוֹל כְּלָה קוֹל אֲמָרִים הוֹדוּ אֶת ה'
צְבָאוֹת וגו'.

וְלִכְבֹּדָהּ מֵה שִׁכְתָּ הַהוֹדָאָה לְעֵתִיד לְבֹא,
הֲלֹא הַתּוֹדָה בָּאָה רַק עַל נִסִּים
הַצֵּלָה, עַל הַצֵּלָת גּוֹפּוֹ, הַצֵּלָת מִשְׁפָּחָתוֹ אוֹ
נַכְסִיּוֹ, הַצֵּלָה מִבְּזִיוֹן, הַצֵּלָת נַכְסִים, הַצֵּלָת
בָּנִים, אוֹ הַצֵּלָת תּוֹרָתוֹ, אוֹלָם לְעֵתִיד לְבֹא
הֲלֹא כָּל הַהִצְטָרְכִיּוֹת יִתְבַּטְּלוּ, שָׁכֵן לֹא יִהְיֶה
רָעֵב וְצָמָא, לֹא יִהְיֶה עֵנִי וְעֹשֶׁר חֲלִי וּבְרִיאֻת,
לֹא יִהְיֶה בַּעֲוֹלָם בְּעֵיַת הַשְּׁלוֹם, וּבְכִמִּים הֵם
לֹא יִהְיוּ כָּלִל פְּגָעִי הַזֵּמָן וְתִאֲנוּנֵתוֹ, וְאִם כֵּן
הֲלֹא מַעֲצָמוֹ יִתְבַּטֵּל עֵנִין הַהוֹדָאָה, כִּי עַל מֵה
יִדּוּ וְעַל מֵה יִשְׁבָּחוּ, אִם לֹא יִהְיֶה דָּבָר
שֶׁיִּצְטָרְכוּ לְהַשְׁגִּיחַ, אִם כֵּן הֲלֹא צָרִיךְ לִהְיוֹת
הַהֶפֶס, שֶׁהַהוֹדָאָה תִּבְטַל רֵאשׁוֹנָה.

וְאִפְשָׁר לְבֹאֵר, שֶׁאֵכָן הַהוֹדָאָה עַל הַהוֹדָה לֹא
תִּהְיֶה בְּיָמִים הָהֵם, אוֹלָם הַהוֹדָאָה
תִּהְיֶה עַל הָעֵבֶר, עַל כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַחֲסָדִים
שֶׁהִשְׁגִּינוּ לִפְנֵי יְמוֹת הַמִּשְׁחָה, כֹּאֲשֶׁר יִתְגַּלֶּה
כְּבוֹד ה' יִתְבָּרֵךְ כָּל סוּדוֹת הַנִּהְגָּתוֹ שֶׁל
הַקְבִּי"ה שֶׁהָיוּ בַּעֲוֹלָם הַזֶּה, וְיִתְגַּלֶּה דְּבָרִים
הַפּוֹכִים, עוֹלָם הַפּוֹדֵף יִרְאֶה לְעֵינֵי כָּל, מֵה
שֶׁנֶּדְמָה הָיָה לְאָדָם כִּסְפוֹרִים, עֵנִי וְרַע, יִתְגַּלֶּה
כְּטוֹב, שֶׁהִכֵּל נַעֲשֶׂה וּמִכּוֹן הָיָה מֵאֲתוֹ יִתְבָּרֵךְ
שְׁמוֹ לְטוֹבַת הָאָדָם, וְיִתְבָּרֵךְ לוֹ שֶׁהֶפְסֵד זֶה
בְּמִמּוֹן אוֹ בְּכָבוֹד מִכּוֹן הָיָה לְהַצֵּל גּוֹפּוֹ.

הכונה, יען דרשו חז"ל כל העוסק בתורה כאלו הקריב עולה מנחה וחסאת (מנחות קי.).

וְכַבֵּאֲרָה יקשה בשלמא עולה אשר באה על הרהור, שפיר יכול דבור של התורה לבטל, אבל חסאת אשר באה על עברה ממש, איך אפשר אשר דבור יבטל אותה.

על זה תרצו, הך הוא דכתיב בדבר ד' שמים נעשו, כי מן הפסוק הזה למדו חז"ל, אשר דבור של קדשה הוא כמעשה, אמר ר' אליעזר מנין שהדבור כמעשה שנאמר בדבר ד' שמים נעשו (שבת קיב.), ולכן אפשר לבטל על ידי דבור של קדשה גם עברה ממש.

תפארת שמשון

רבי שמשון דוד פינקוס - רב ואב"ד אפקים

במעלת התפלה שהיא גם עבודת שרת לפני הבורא

תפילה נקראת עבודה עקב היותה מיוחדת מכל מצוות התורה בכך שיש בה עמידה לשרת לפני ה', כמו בעבודת המקדש והקרבנות, כפי שאמרו חז"ל תפלות כנגד תמידין תקנום (שבת נו.).

טיומן כאן חדוש גדול, כל אדם העומד בתפלה, נוסף על מה שעומד לפני הקב"ה ומבקש מאתו, ומהללו ומשבחו, ונוסף על עצם קיום המצוה שיש כאן, הרי הוא גם עומד ומשרת לפניו תפלה, ובעבודתו מעלה ריחות וניחוחים כמו כהן העומד בבית המקדש ומקריב קרבנות.

והנה היתה בה בעבודת המקדש חבה יתרה שלא נמצאת בשום מצוה, וכדכתיב בענין שבת לוי המעט מכם כי הבדיל אלקי ישראל אתכם מצדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד את עבודת משכן ה' (במדבר טו ט), ונהגו בה מעלה וכובוד יותר מכל שאר המצוות, שהרי מצאנו שתקנו בעזרה פיס

ימי טמאה לטמאת מת או הערב שמש לטמאת שרץ, כל עוד שלא טבל הרי הוא בטמאתו, ויש לה לדעת כי טמאה זו אינה בפנימיות הנפש, אלא מסוה הטמאה המספק על הגוף מבחוץ ולא בפנים, ולצד זה הוא שמועיל לו טבילה להסיר מסכת הטמאה מה שלא יועיל לו במשך ימי הטמאה, שהטמאה גם בפנים וזה שעור הכתוב, והנפש אשר תאכל וגו' וטמאתו עליו, פרוש לא מבעיא וטמאתה עליה שהוא במשך ז' לטמאת מת, ובמשך יום מגעו לטמאת שרץ, אלא אפלו טמאתו של גוף לבד, הינו שעבר עליו שבעת ימי טמאה, ואינו חסר אלא טבילה להעביר מעל גופו, אפלו הכי ונכרתה.

והטעם זה תמצא שאמר בפרשת השגאות (לעיל ד ב) נפש, לומר טעם המחייב חסאת ואשם על השוגג הוא לצד היותה נפש, שהיא בחינת ההערה והדיעה ושגגה, לזה תתחייב קרבן, ולעולם שם נפש יורה על בחינת שלילת ההתעלמות, ולזה אמר בשני כתובים נפש כי תגע הרי ידיעת הנגיעה, והנפש אשר תאכל הרי ידיעת המאכל.

ומערתה אין מקום לקשוא למה אמר לשון זכר באמצע, שאין צורך לשנות סדר הרגיל לומר על העושה לשון זכר, וטעם אמרו ונכרתה הנפש ההיא, בא גם כן להשמיענו חדוש שגם נפש החוטאת תמות, ולא גוף לבד.

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים: (וי, לו)

יערות דבש

רבי יהונתן איבשיץ - האורים ותמים

מעלת התורה שיכולה לפעל אף כנגד מעשה

במדרש פליאה נאמר על כך, הך הוא דכתיב 'בדבר ד' שמים נעשו',

התשובה לפי שאין צדיק שלא יחטא, צונו בקרבנות להיותם פפרה, אבל רצונו שלא יחטא ולא נהיה צריכים לקרבנות, וזהו שאמר (שמואל א' טו כב) הנה שמע מזבח טוב, וזהו שאמר (תהלים מ ז) זבח ומנחה לא חפצת, אבל חפצך שנשמע בקולך, וזהו שאמר (סם) 'אזנים פריה לי', וזהו שאמר (קהלת ד יו) וקרוב לשמע מתת הפסילים זבח, פרוש קרוב השם לשמע תפלת הצדיק מזבח הרשעים.

ולזה אמר ישעיה (סו ג) שוחט השור מכה איש זובח השעה ערף כלב מעלה מנחה דם חזיר, זה על הרשעים המחזיקים ברשעתם, ואמר ששוחט השעה לקרבן פרוצח.

ויעש משה כאשר צוה ה' אתו ותקהל העדה אל פתח אהל מועד: (תה, ד)

לוח ארז

רבי יצחק קונשטאט - אב"ד ראדיניטש

האחדות של הכלל בהתאם למעלה ראש הקהל החולף במעלות התורה

אפשר לפרש על פי מה שכתוב ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, ופרשו אשר האמצעי היותר מכשר לאגד את העם שיהיו באחדות, הוא אם המנהיג והראש הולך בדרך ד', וזה כאשר ויהי בישרון מלך, כאשר המלך הולך בדרך הישר ומקיים דבר ד', ובהתאחד ראשי עם, וכן הראשים יתאחדו, אז יחד שבטי ישראל, אז יש אחדות גם בהעם.

לכן כאשר צוה ד' להקהיל את כל העדה אל פתח אהל מועד, אז יען ויעש משה את כל אשר צוה ד', והיגיו שקים כל מצותיו, על ידי זה ותקהל כל העדה מעצמה, ולא היה נצרך בכך להקהילם פי נעשה אחדות מעצמם.

לעבודה פי מפני רב חבתה היו רצים ומוסרים נפשם עליה, ופועמים עד כדי סכנה.

על דרך זו צריך לחשב כל אדם בגשתו להתפלל, שמלבד מה שהוא מתעסק במצות תפלה ומבקש צרכיו, גם הגיע זמן משמרתו ובית אב שלו לבוא לשרת בקדש, ותפלותיו כדם ואמורים שמן וסלת, שמקריב לפניו תבדוק, וזה לו לעובד לכבוד ולתפארת, לשמחה עצומה ואשר שאין כמוהו, ומצטרף הוא בזה לתורת המלאכים המשמשים לפניו תבדוק תמיד, והכהנים המעלים מנחה וזבח, כן מעלה הוא תפלות ותחנונים פקטרת, פדכתיב תכון תפלתו קטרת לפניך (תהלים קמא ב).

וכן הוא להלכה דבעינן תפלה דומא דקרבנות בכל הלכותיהם, כגון נקיות הגוף, תקון המלבושים, כיוון הרגלים וכדומה, כמבאר בשור (ס' צח), ובאמת ההלכות המיוחדות לעבודה שונות הן מהלכות שאר המצוות, שכל המצוות הלכותיהן הן רק בגוף המצוה עצמה, ולא נאמרו הלכות באדם המקיים את המצוה איך יראה איך יתלבש וכדומה, כי הוא עצמו אינו אלא פועל מעשה המצוה, ואינו נכלל בעצם המצוה כבתפלה.

אשר צוה ה' את משה בהר סיני ביום צוה את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני: (תה, יח)

הכתב והשקלה

רבי יעקב צבי מקלנבורג - אב"ד קניגסברג

למרות שהשקלה חפץ בקרבנותיהן צדיק שלא יחטא בכל

ביום צוהו את בני ישראל להקריב קרבניהם, יש בזה ספק, אם כן מה זה שאמר הנביא (ירמיה ז כב) כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים [וגו'] על דברי עולה וזבח.

וּמִלְתֶּם אֶת עֲרַלְתְּכֶם וְגו', מִפְּנֵי מָה כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים.

וְנִרְאָה הַעֲנִין הַזֶּה, הוּא מִפְּנֵי שְׁקִרְבָּנוֹת אֵלּוּ הֵם בָּאִים לְכַפֵּר עַל עוֹן הָעֶגְלָה, כְּמָה שֶׁכָּתַב הַרְמְב"ן, וְעוֹן הָעֶגְלָה הָיָה שֶׁעָבְדוּ עֲבוֹדָה זָרָה בְּשִׁתּוּף, וְזֶה הַטַּעַם הָיָה שֶׁשֶּׁבֶר נָמִי חִיבִים מִיתָה עַל עֲבוֹדָה זָרָה (סנהדרין נז.), אֲלָא שְׂאִינִם מְצוּיִם עַל הַשִּׁתּוּף, וְזֶהוּ מָה שֶׁאָמַר הַקָּב"ה בְּסִינֵי אֲנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לָךְ מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁמַעֲנִי. וְכִינֹן דְּאָמְרוּ חז"ל (ברכות כג.) שֶׁכָּל הַקִּרְבָּנוֹת צָרִיכִין תְּשׁוּבָה בַּתְּחִלָּה, דָּאִי לֹא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה הָיָה הַזִּבְחָה תוֹעֵבָה, לָכֵן אָמַר לָהֶם בַּתְּחִלָּה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צוּה ה', דְּהִינֵנו אֲנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לָךְ אֲזָהָרָה עַל הַשִּׁתּוּף, תִּקְבְּלוּ עֲלֵיכֶם תְּחִלָּה לְהַעֲבִיר אוֹתוֹ יָצַר הָרַע שֶׁל עוֹן הָעֶגְלָה, וְלִיחָד עֲצֻמוֹ בִּיחוד הָאֱמִתִּי לַה' לְבַדוֹ.

וַיִּתֵּן עֲלֵיו אֶת הַכֶּתֶנֶת וַיַּחְגֹּר אוֹתוֹ בְּאַבְנֵט וַיִּלְבֹּשׁ אוֹתוֹ אֶת הַמַּעֲעִיל וַיִּתֵּן עֲלָיו אֶת הָאָפֶד וַיַּחְגֹּר אוֹתוֹ בַּחֹשֶׁב הָאָפֶד וַיֹּאפֶד לוֹ בּוֹ: (ח, טז)

מִשְׁךְ חֻכְמָה

רבי מאיר שְׁמַחַה מְדִינַסְק - הָאוֹר שֶׁמֶח

הַדָּרָךְ לְכַפֵּר עַל עֲבֻרוֹת שְׂבִין אָדָם לְמִקְוֶה וּלְחִבְרוֹ וּבְמִיחָד בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים

הַגֵּה הַטַּעַם דְּמִחְשָׁבָה כְּמַעֲשֶׂה בַּעֲבוֹדָה זָרָה, דְּכָתִיב לְמַעַן תִּפּוֹס יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם, הוּא מִשּׁוֹם שֶׁכָּל עֲבֵרָה הוּא בְּאִמְצָעִיּוֹת פְּעֻלוֹת הַחֲמֵר כְּמוֹ עֲרִיּוֹת וּשְׂפִיכוֹת דָּמִים, אֲבָל עֲבוֹדָה זָרָה הוּא עָקְרוֹ בְּלִבָּ (סנהדרין טו.) שֶׁאִפְלוּ אִם קָבְלוּ לְאֱלוֹהִים בְּלִבָּבָם עֲבַד עֲבוֹדָה זָרָה, לָכֵן אִם חָשַׁב לְעַבֵּד בְּמַעֲשֶׂה, גַּם בֶּן מִחְשָׁבָה מְצֻרָפֶת לְמַעֲשֶׂה, כִּינֹן שְׂבִיכָלֶת לְעַבֵּד אֶת הָעֲבֵרָה בְּלֹא מַעֲשֶׂה.

וְהִנֵּה עֲרִיּוֹת וּשְׂאָר עֲבֻרוֹת נִפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מְחַמְדָּתָן אוֹ קִנְיָה וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, שֶׁשְּׂרָשִׁי

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צוּה ה' לַעֲשׂוֹת: (ח, טז)

פְּנִיִּים יְפוֹת

רבי פִּנְחָס הַלֵּוִי הוֹרוּוֹיץ - הַהַפְלָאָה

הַלְמוּד וְהַעֲבוּדָה יַחֲדִי מִזְכוֹת לְקַבְּלַת הַשְּׂכִינָה

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צוּה ה' וְגו'. הִנֵּה לִפִּי מָה שֶׁאָמְרוּ חז"ל בְּרִישׁ יוֹמָא (ה.) אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי מִנִּין שֶׁאִפְלוּ מִקְרָא פֶּרֶשֶׁה מְעַכְבִּי, תְּלַמּוּד לִמְרִי וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צוּה ה' אִפְלוּ דְבוּר מְעַכְבִּי, נִרְאָה דָּגִם כָּאֵן כְּשֶׁקָּרָא לְאַהֲרֹן וּלְכִנְיָו וּלְזִקְנֵיהֶם, הִינֵנו שְׁלֹמֹד עִמָּהֶם בַּתְּחִלָּה כָּל סֵדֶר הָעֲבוּדָה הָאֲמֹר בַּפֶּרֶשָׁה, כִּדְאִיתָא בְּמַסְקַת עֲרוּבִין (נד.) מַתְחִלָּה לְמֹד עִם אַהֲרֹן, וְאַחֲרַי כֶּן לְכִנְיָו וְאַחֲרַי כֶּן לְזִקְנֵיהֶם וְאַחֲרַי כֶּן לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְהִינֵנו דְּאָמַר וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר, דָּאִם לֹא כֵן הָאִיף יִדַּע אַהֲרֹן לַעֲשׂוֹת כָּל סֵדֶר הָעֲבוּדָה הָאֲמֹר בַּפֶּרֶשָׁה, אִם לֹא שְׁלֹמֹד עִמָּהֶם בַּתְּחִלָּה, וּמִדְּלֹא כְּתִיב כָּאֵן הִקְהֵל אֶת הָעֵדָה לִפְנֵי פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד, כְּמוֹ דְּכָתִיב בַּפֶּרֶשֶׁת תְּצַוֶּה, נִרְאָה שֶׁזֶה הַלְמוּד הָיָה בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁלֹּא כְּמוֹ שְׁלֹמֹד עִמָּהֶם כָּל פְּרָשִׁיּוֹת הַתּוֹרָה, וְאַחֲרַי כֶּן הִלְכוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וְאָמַר לְאַהֲרֹן קִרְבֵּנִי אֶל הַמִּזְבֵּחַ.

וַיֵּשׁ לְפָנָיו בָּזֶה מָה שֶׁכָּתוּב בְּבִרְכוֹת (סד.) אָמַר רַבִּי לִוִּי בִּר חֵיָא הִיוֹצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת וְנִכְנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ זִוְכָה לְהַקְבִּיל פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, שְׁנֹאֲמַר (תהלים פד ח) יִלְכוּ מִחִיל אֶל חִיל וְכו', וְהִינֵנו דְּאָמַר כִּינֹן שֶׁהִלְכוּ מִחִיל אֶל חִיל שֶׁהִלְכוּ מִבֵּית מִדְרָשׁוֹ לְאַחֲרַי שְׁלֹמֹד עִמָּהֶם סֵדֶר עֲבוּדָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד, תִּזְכּוּ לְקַבֵּל פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְיִרְאֵה אֱלֵיכֶם כְּבוֹד ה'.

וּבִיִּלְקוּט (שְׁמִינִי רַמֵּז תַּקְכָּא) זֶה הַדָּבָר, אָמַר לָהֶן מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ יָצַר הָרַע הַעֲבִירוּ מִלְּבַבְכֶּם, וְתִהְיוּ בְּלִבָּם בִּירְאָה אַחַת וְכו', כְּשֶׁמֶה שְׁהוּא יַחֲדִי בְּעוֹלָם, כֶּן תִּהְיֶה עֲבוֹדָתְכֶם מִיחָדָת לִפְנֵיו, שְׁנֹאֲמַר (דברים י טו)

אשר מוסרותיו עם החמר נתק אז מתקשר הנפש עם מקור המקורין ה' יתברך, ובטהרה זו פנים החזונים אל אביהן נטהרו נפשות הישראלי מכל ההטעה ודמיון כוזב, וזה מה מקנה מטהר הטמאים, פרוש מים הטמאים על ידי השקה, כף הקב"ה מטהר את ישראל, ולכן לית ליה רשות לאשטוני ביומא דכפורי.

ולכן נהגו להרבות בצדקה ובחסד בימים אלו (הלכות תשובה להרמב"ם, ג-ד) כדי להשתרש בתוך כלל אחינו בני ישראל הכלל הדבוק לאבינו בשמים תמיד, והוי כמו ילדה שסבבה בזקנה דבטלה אל הזקנה דבטל ממנה דין ערלה, בן הדבוק בכלל ישראל נטהר מטמאתו בתוך כל ישראל עצמו הדבוקים בדי' תמיד.

ויקח משה את שמן המשחה וימשח את המשכן ואת כל אשר בו ויקדש אתם: [ח, י]

דעת תורה

רבי ירוחם ליבוביץ - מנהל רוחני ישיבת מיר

סדר המעשה קובע אם יחשב כלל כמעשה או לאו

וברמב"ן: הקרוב אלי שספר הכתוב כי לכלם רחץ, אבל לא היתה רחיצתם באחת, אבל רחץ אהרן והלבישו בגדיו ומשחו, אחרי כן רחץ בניו וילבישם, עד כאן, וכן בהפסוקים הסמוכים מבאר הרמב"ן איד שהכל עשה משה בסדר, וזה בדברינו בפרשת פקודי (ד"ת שמות, שו) אצל מעשה בצלאל אשר חלק עם משה ועשה המשכן תחלה, ואחר כך הפלים, ושהסדר בדבר הוא לעכובא, עין שם בדברינו, כי הענין של פסדרם הוא ענין בעצם מעשה המשכן ומציאותו, ולו עשה שלא פסדרם, לא היה זה פלום מעשה, ולא היה מתקדש בקדשת המשכן.

העברות המה שלשה עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים, וכלם המה ענפים, כל העברות שמצד התאנה והחמדה המה בגלוי עריות, וכל שמצד הקנאה והזק לזולתו הוא בכלל שפיכות דמים, וכל מה שבינו לאלקים הוא מצד עבודה זרה, ועבודה זרה נפשו של אדם אינו מתאנה רק הוא הטועה בשכל.

וזהו ביום הכפורים נפשו של אדם מתענה, והוא נפרד מקשרי החמר שמתענה בחמש ענויים והוא מקורו, כי הוא נאצל מגנזי מרומים, הוא דבוק אל הכל, אל מקורו ונפשו הוא יתברך לבד, אז אינו עלול לחטא בעבודה זרה, רק בענינים אשר החמר והנפש המרגשת אשר גם לבהמה תתכן לעשות, אז עלול לחטא כמו שאמר סוף פרק קמא ביומא (יט:) כמה בתולתא דאיבעול בנהרדעא, ושטן לית ליה רשות הוא אבי הטעויות והדמיונות המתעים בשכל, ביום הכפורים נכנס כהן גדול לבית קדש הקדשים להורות כי נפש הישראלי קשורה במקור המקורין יתברך, ולכן אז אין אפד ואכנט של כהן גדול ביום הכפורים של בויץ, שאין צריך פפרה על עבודה זרה, כי הדבקות מנפשות ישראל להשם הוא הטהרה מכל הטעה וכזבון בשכל אשר זה מביא אל עבודה זרה.

וזה מקנה ישראל ה' (ירמיה יז יג) שזה כהשקה אשר נזרעין, שמים המתכרין זהו זריעותן כמו שאמר בתורת כהנים (שמיני קכא) ובפסחים (לד:) וכן ישראל לה' יתברך, ולשון תורת כהנים מים שהן חזרין אל אביהן לטהר, ולזה דייק ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים (יומא פה:) והוא שביום הכפורים חזרת הנפש אל אבינו שבשמים, כיון שהוסר עבותות החמר המקשרה עמו, וכו'.

נמצא העולה מזה, דמה דכהן גדול נכנס לפנים הוא מפני שהנפש הישראלי

מרב כל' (דברים כח מז), הרי לו היתה העבודה בשמחה היתה מגנה ומצילה מכל הקללות האמורות, ומהחבן הנורא, וכמו בהשראת השכינה במשכן שהיתה תלויה בעשיתו בשמחה ובכרצון, כמו בן הושכנתי בתוכם הוא תלוי בהתקשרות הנפשית לתורה ותלמודה בשמחה.

וביותר שיף ענין זה לגבי התורה, דהלא על התורה נאמר (תהלים יט ט) 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', הרי שבפעם מנח ביה הכח והאור לשמח את הלב, וכן נאמר שם (קוט קסב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, וענין הששון הוא השמחה הפתאמית מעשר גדול בלתי צפוי ומקנה מראש, המגיע בבת אחת, והוא דיש ענין ששון בכל ענין השגה וידיעה חדשה, והיא כמצאת שלל רב.

ובירושלמי (פסחים פ"א ה"א) רבי אבהו אתא לטבריא חמוניה תלמידו דר' יוחנן אפוי נהורין, אמר לון למה אפוי נהורין, אמר לון דלמא אורייתא חדתא שמע סליק לגביה, אמר לו מה אורייתא חדתא שמעת, אמר לו תוספתא עתיקתא, וקרא עלוי חכמת אדם תאיר פניו, הרי דהאירו פניו מתוך דבר חדש בתורה.

ויקח משה אתם מעל כפיהם ויקטר המזבח על העלה מלאים הם לריח ניחח אשה הוא לה': [ח כח]

גור אריה

רבי יהודה לין - המהר"ל מפראג
הבגד המיוחד מראה על יחודיות העבודה שהיתה לכל אחד בפשיטות ויקטר על העלה המזבחה, משה שמש כו'.
הא דלא כתב זה לעיל, מפני שלעיל לא נצטרך לומר כי משה שמש כל שבעת ימים של מלואים, אלא יום ראשון היה

והוא באמת כלל גם בכל עבודת האדם, כי פעלות בלתי סדר הוגן וערבוניה ובלבול, מחסר כל הפנה של המעשה עצמו.

וישחט ויקח משה את הדם ויתן על קרנות המזבח סביב באצבעו ויחטא את המזבח ואת הדם יצק אל יסוד המזבח ויקדשהו לכפר עליו: [ח, טו]

משנת רבי אהרן

רבי אהרן קוטלר - ראש ישיבת לייקווד

מהמקרא יש ללמד שכל מעשה המצוה והתורה יש לעשותה בשמחה ובה זצ"ח להתעלות

הנה ידוע שהנותן משום כסופא הנה ליה מתנה גמורה על פי דין, אף אף על פי כן כבר חסרה נדיבות הלב והרצון, והם היסוד העיקרי של המשכן, כיון שבכל המקומות אשר נאמר בפסוק באשר צוה ה' את משה, הוא שנעשה בכל פונות העשיה ובטהרת הלב, בצורף כל הפונות העליונות, וכדי שתחול הקדשה היה צריך הפונות כמו בריאה עצמה, וכל זמן יתכן דוקא ברצון גמור ובנדיבות הלב.

ומזה נלמד לכל מעשי המצוות, שצריך לקיים ברצון ובשמחה אמיתית, ואז הן פועלות לעשות בנין הקדשה בנפש האדם, דודאי אף שיצא חובת המצוה בלאו הכי, הנה זהו שלא יקרא עברין, כמו שאמרו חז"ל (יבמות כ.) כל שאינו מקים דברי חכמים קדוש הוא, דלא מיקרי רשע נמי לא איקרי וזהו בגדר הקיום על פי ההלכה, אבל הפעלה הרוחנית והשפעת הקדשה על האדם, תלויים ברצון ובשמחה במעשי המצוות.

וכמו שבמעשי המצוות דרוש הרצון והשמחה, כך גם בן בלמוד התורה, שיף ענין זה, דהנה בתוכה נאמר 'תחת אשר לא עבדת את ה' אליך בשמחה ובטוב לבב

שאין לו אמרא, פי הלכנות מורה על הפשיטות, פי כל הגונים הם צבע, חוץ מן הלכנות שאינו צבע, ולפיכך הוא מורה פשיטות. ומה שאין לו אמרא הוא מורה פשיטות גם כן, כי כפל האמרא בסוף הכרך אינו פשיטות, אכל בלא אמרא הוא פשוט.

וראוי היה למשה רבנו עליו השלום למעלתו - שהיה כמו שכל פשוט כפאשר ידוע ממעלת משה - שהיה מדו חלוק לכן שאין לו אמרא, רק פשוט לגמרי, ואם היה לו אמרא לא היה פשוט מדו, ומדתו של משה שהוא פשוט, כי הוא שכל פשוט, ולכך היה משמש בחלוק לכן שאין לו אמרא.

ויעש אהרן וכו' את כל הדברים אשר צוה ה' ביד משה: [ח, לו]

דרכי מוסר

רבי יעקב ניון - מנהל רוחני ושיבת אור ושרא

החדוש באדם מורם אף שאינו נוהג

כאלו היה אדם פשוט ביצרו

ברש"י מגיד שבחן שלא הטו זמין ושמאל, וכן בתחלת פרשת בהעלתך נאמר ויעש כן אהרן, ופרש רש"י מגיד שבחו של אהרן שלא שנה.

וקשה מאד מה שבח הוא לאהרן שלא שנה ממצוות ד', אהרן הכהן שהיה שקול כמשה רבנו, וכי שבח הוא לו, הלא זה דבר שאין ראוי לאדם פשוט לעשות אחרת ממה שצוה אותו.

ונראה לתרץ זה על פי הפסוק שאמר ירמיהו הנביא 'לא ישבתי בסוד משחקים ואעלו מפני ידך בדר ישבתי', ולכאורה קשה וכי יש כאן שבח לירמיהו שלא הלך לבתי תאטראות ובתי משתה, וכי החפץ חיים והחזון איש וצ"ל שלא הלכו אף פעם למקומות כאלו, זהו מעלה בשבילם, הרי לא

משמש, כדי ללמד אותו ענין העבודה, אכל בשאר הימים אם רצה היה משה מקטיר או אחר מי שידע להקטיר. אכל מפני שכתב כאן 'ויקח החלב והאליה וגו' ויתן את הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו וינף וכו' ויקח משה מעל כפיהם ויקטר המזבח על העולה וגו', ולעיל (ו) פרש רש"י שהיה צריך שלשה כהנים; כהן אחד המביא את החלבים מבית המטבחים ונוהגת לכהן המניף, ואחר כך נותן כהן המניף החלבים לכהן המקטיר, ואם כן קשה, למה היה משה עושה כל העבודה בלבד, והטעם שהיו ג' כהנים ולא היה עושה כהן אחד - הכל משום דברב עם הדרת מלך' (משלי יד כח), ולפיכך צריך לומר שפאן לא היה אחד שראוי לעבד רק משה בלבד, ולפיכך צריך לומר כי משה רבנו עליו השלום היה עובד כל שבועת ימי מלואים. ומפני שקשה, אם כן היה משה בימי מלואים כמו כהן, ואין כהן בלא בגדים (ה) ראוי לכהן, ולפיכך אמר שהיה עובד בחלוק לכן.

וזהו למעלת משה, כי תמצא כי כהן גדול ביום הכפורים היה משמש לפני ולפנים בבגדי לכן בלבד, נמצא כי בגדי לכן הוא מעלה גדולה. ואף על גב דכהן הדיוט משמש בבגדי לכן, חלוק יש, כי בגדי לכן לכהן הדיוט הוא מפני שהוא משתף לכל הכהנים, אכל בגדי לכן של כהן גדול, היו מיחדים לו, ואסורים לכהן הדיוט להשתמש בו (יומא טו), ואפלו לשנה אחרת פסולים, שיהיה שהם מיחדים לו, ולא עוד, אלא שמיחדים לו בזה הפעם בלבד, ולפיכך הוא מעלה גדולה לכהן גדול להשתמש בו וכו'. וכן במשה, היה משמש בחלוק לכן מיחד לו. וכן אמרו בגמרא (תענית יא:) שהיה משמש בחלוק לכן שאין בו אמרא, והוא חלוק לכן מיחד למשה, מורה על מעלת משה. כי היה לו מעלה שהוא כמו שכל פשוט בתכלית הפשיטות, ולפיכך היה משמש בחלוק לכן

לצדיק אין יצר הרע לך, אם כן אין לו שָׂכָר, ואם כן לָקַחְתָּ מִדַּת הַדִּין, אֵלֶּא עַל כָּרְחֶךָ מִגִּיעַ לוֹ שָׂכָר לְצַדִּיק עַל כֵּךְ שֶׁלֹּא נִשְׁאַר אָדָם פְּשׁוּט. וְלָכֵן אָמַר יְרֵמְיָהוּ הַנָּבִיא: לֹא יִשְׁבְּתִי בְּסוּד מְשַׁחֲקִים, אֲף עַל פִּי שֶׁעֲכָשׂוּ אֵין לְנָבִיא רָצוֹן בְּכָלֵל לְדַבָּרִים אֵלּוּ, מִכָּל מָקוֹם יָכוֹל הָיָה לְהִשָּׁאֵר כְּאוֹתָם אֲנָשִׁים.

וְזֶהוּ שֶׁבַח שֶׁשִּׁבְּחָה הַתּוֹרָה אֶת אֶהְרֹן, שֶׁלֹּא שָׁנָה, אֲף עַל פִּי שֶׁבְּמִדְרַגְתּוֹ עֲכָשׂוּ וְדָאִי שֶׁלֹּא יִשְׁנָה, אֲבָל הָרִי יָכוֹל הָיָה לִהְיוֹת בְּמָקוֹם אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אָדָם פְּשׁוּט שְׂוֹדָאִי יִשְׁנָה וְיַעֲשֶׂה לֹא כְּפִי שֶׁצָּרִיךְ, וְעַל כֵּן שֶׁבְּחֻוּהוּ שֶׁלֹּא נִשְׁאַר אָדָם פְּשׁוּט וְנִהְיָה לְאֶהְרֹן הַכֹּהֵן.

הָיָה לָהֶם רָצוֹן בְּכָלֵל לְדַבָּרִים כָּאֵלּוּ, וְלֹא הָיוּ צְרִיכִים לִכְבֹּשׁ אֶת יִצְרָם עַל זֶה.

אָפֵא הָיָה אוֹמֵר מוֹרֵי וְרַבֵּי רַבֵּי מִשָּׁה רֹזֶנְשְׁטַיִן זצ"ל, שֶׁהִשְׁבַּח שֶׁל הַצַּדִּיק שָׂאִין לוֹ יִצְרָהּ עַל אָדָם פְּשׁוּט, כִּי יָכוֹל הָיָה מִשְׁבַּעוֹ לְהִשָּׁאֵר בְּמִדְרַגָּה שֶׁל אָדָם פְּשׁוּט, וְאִזּוּ יָהֵא לוֹ אֶת הַיִּצְרָהּ הָרַע לְלַקֵּחַ לְבִתִּי מִשָּׁתָה, אֲף הַצַּדִּיק שֶׁעָבַד עַל עֲצָמוֹ וְהִגִּיעַ לְמִדְרַגָּה כְּזֹאת שָׂאִין לוֹ יִצְרָהּ בְּכָלֵל כְּמוֹ לְאָדָם פְּשׁוּט, מִגִּיעַ לוֹ שָׂכָר עַל כֵּן, שֶׁאִם לֹא כֵן נִמְצָא שֶׁהַשָּׂכָר שֶׁל הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים יָהֵא יוֹתֵר מִצַּדִּיקִים, כִּי לְאָדָם פְּשׁוּט יֵשׁ יִצְרָהּ הָרַע לִישֵׁב בְּבֵית מִשָּׁתָה וְכֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, וְאֵלּוּ

פלפולא דאורייתא

הַקְרִיב עוֹלָה, דַּהֲרִי בִירוּשָׁלַיִם (מְגִלָּה פ"א ה"א) וּבִמְדַרְשׁ רַבָּה (פ' בְּרַאשִׁית פכ"ב ט, פ' נח פל"ד ט, ופ' צו פ"ט ו) אָמְרוּ דַּהֲמָאן דַּאֲמַר הַנ"ל סְבִירָא לִיָּה דַּהֲא דַכְּתִיב "זֹאת תֹּרַת הָעוֹלָה, הִיא הָעוֹלָה". הֵיִינוּ הִיא הָעוֹלָה שֶׁהַקְרִיבוּ בְּנֵי נֹחַ ע"ש. וּמִמִּילָא דִּלֹּא סְבִירָא לִיָּה כַּהֲמַדְרַשׁ רַבָּה (פ' צו פ"ז ג) וּלְפִי פִירוּשׁוֹ שֶׁל הַמַּתְנֹת כַּהֲנֹנָה (שם ד"ה כֹּאֲלוֹ אַתָּם מְקַרִּיבִין) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, דְּרִישׁ זֹאת תֹּרַת הָעוֹלָה, כִּשְׁאֲתָם עוֹסְקִים בְּתוֹרַת הָעוֹלָה, הִיא הַקְרִבַת הָעוֹלָה בַּעֲצָמָה עַכ"ל. אִם כֵּן מִכָּל שַׁכֵּן דִּלֹּא ס"ל דַּהֲעוֹסֵק בְּתוֹרַת חֲטָאֵת כֹּאֲלוֹ הַקְרִיב חֲטָאֵת, שֶׁהִרִי עוֹלָה בָּאָה בְּנִדְבָהּ, מֵה שָׂאִין כֵּן חֲטָאֵת. וְכַמֶּשֶׁ"כ הַמַּהֲרַש"א (ח"א סוף מַנְחוֹת) יַעֲוִי"ש הֵיטֵב וְדו"ק. [שו"ת הַרְב"ז ח"ג סִימָן ס']

זֹאת תֹּרַת הָעֵלָה הוּא הָעֵלָה (ויקרא ו ב)

לְמַעַן לֹא יִהְיֶה דִּי לְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישֶׁע לְעוֹסֵק בְּתוֹרַת חֲטָאֵת וְכֹאֲלוֹ הַקְרִיב

נִדְרָשְׁתִּי לֵאשׁר שֶׁאֲלַנִּי תַמִּיחָה זֹאת בַּמַּסַּכָּה שַׁבַּת (יב:) רַבִּי נֹתָן אוֹמֵר קִרָּא וְהַטָּה, וְכַתֵּב עַל פִּנְקִסוֹ, אֲנִי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישֶׁע קִרְיָתִי, וְהַטִּיתִי נֹר בַּשַּׁבַּת, לִכְשִׁיבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֲבִיא חֲטָאֵת שְׁמִינָה. וְהַקְשָׁה כַּת"ר מֵהָא דַּאֲמַרִּינָן בַּמַּנְחוֹת (ק:) אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵאִי דַכְּתִיב זֹאת תֹּרַת הַחֲטָאֵת, כֹּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת חֲטָאֵת, כֹּאֲלוֹ הַקְרִיב חֲטָאֵת וְכו'. וְאִם כֵּן, הִיעֵלָה עַל הַדַּעַת דְּר' יִשְׁמַעְאֵל לֹא עֹסֵק בְּתוֹרַת חֲטָאֵת, שִׁיָּהּ נִחְשָׁב לוֹ כֹּאֲלוֹ הַקְרִיב חֲטָאֵת. וּמִדּוּעַ הוּצָרָךְ לִכְתּוּב עַל פִּנְקִסוֹ.

וְיֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל לֹא סְבִירָא לִיָּה כֹּלֵל דְּכָל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת עוֹלָה כֹּאֲלוֹ

וְכָלִי חֶרֶשׁ אֲשֶׁר תִּבְשֹׁל בּוֹ יִשְׁבֵּר וְאִם בְּכָלִי
נִחֲשֶׁת בְּשִׁלָּה וּמִרְק וְשִׁטָּף בְּמִים: כָּל זֶרֶק
בְּכִהָנִים יֹאכַל אֹתָהּ (ויקרא ו' כא-כב)

ביאור סמיכות דין מירוק הכלים
לאכילת כהנים שהכל עסק אחד לכל
יתור מן הקרבן

קרא כדכתיב וכלי חרס אשר תבושל בו
ישבר ואם בכלי נחשת בשלה ומרק
ושטף במים כל זכר בכהנים יאכל אותה, הנה
כבר כתיב הכהן המחטא היינו הראוי לחיטוי
יאכלנה עי' זבחים צ"ח שם.

ויש' לרמוז דזה בכלל ביעור דקאמר או מורק
ושוטף או כל זכר בכהנים יאכלנו
הבלוע ע"י שיבשלו חזה ושוק שלהם ויעשנו
גיעול לחטאת והיינו כרבי טרפון ולרבנן הכי
קאמר ומורק והבלוע הנשאר אחר מריקה
היינו בשפוד הצריכה ליבון אותו יאכלנו זכרי
כהונה ע"י גיעול לחברו.

ונ"ל עוד למאן דס"ל דההכשר הוא קודם זמן
נותר כדי שלא יבואו לידי נותר א"כ
דוקא מורק במים ולא ילבן משום שריפת
קדשים שלא נתותרו עדיין ואסור לשורפם
אבל להוריק אינו ביעור אלא המרקה מהכלי
והנשארו במים בכל מקום שהם ודוקא ומורק
במים ולא באש אלא במים:
[שו"ת חתם סופר יורה דעה סימן קי"ד]

אֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה (ויקרא ז' לד)

למה כונו הרמת החזה והשוק בשמות
שונים 'חזה התנופה' ו'שוק התרומה'

השאלה הכ"ד שאלה בדבר מה שאמרה
התורה שוק התרומה וחזה
התנופה, למה יחדה את השוק בתרומה ואת
החזה בתנופה.

והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אתה
(ויקרא ו' טו)

בכל התורה כולה בן קודם לכל אדם
לירושת מינוי מלבד במשוח מלחמה

וב"ל גדול אמרו ז"ל בכל עניני המנויין שאם
היה הבן ראוי הוא קודם לכל אדם.
ואפילו כהן גדול אם היה בנו ראוי אף על
פי שיש אחרים גדולים כמוהו או גדולים
ממנו הבן קודם שנאמר (ויקרא ו') והכהן המשיח
תחתיו מבניו: [שו"ת הרשב"א ח"א סימן ש']

ובר' מן דין נראה לומר שאפילו שיהיו פנים
מטין לומר כן מ"מ לא ימלט מלהיות
ספק בדבר והו"ל ספיקא בדאורייתא ונקטינן
בה לחומרא שאם נעמיד אחר יש להסתפק
אי קעברי על דברי תורה ואם נעמיד הבן
אין הפסד בדבר שאם הבן זוכה מדין תורה
מוטב ואם אינו זוכה מדין תורה אין עון
והפסד בזה.

והא' אשכחן בלבד שאינו זוכה במינוי האב
בנו של משוח מלחמה שכתב הרמב"ם
ז"ל (סוף פ"ד מהל' כלי המקדש) שמשוח מלחמה
אין בנו מתמנה תחתיו לעולם והיא ברייתא
שנוייה בריש פרשת צו בפסוק והכהן המשיח
תחתיו מבניו ובגמ' סוף פרק בא לו ביומא
סוף דף ע"ב ונראה טעמו של דבר לפי
שודאי משוח מלחמה היו מקפידין עליו
שיהיה בעל קומה וקורא בגרון כדי שיהיה
מוראו מוטל על אנשי הצבא ויהיה אמיץ
לבו בגבורים שלא יחת ולא יענה ולא ישוב
מפני כל ויהיה נאה דורש ונאה מקיים וא"כ
אף שיהיה הבן ממולא ביראה כמוהו כל
שאיין בו תנאים הללו בשלמות אינו ראוי
להתמנות למשוח מלחמה:

[שו"ת גינת ורדים יו"ד כלל ג סימן ז]

מתנות כהונה בעי הנפה והרמה להורות
שמשלחן גבוה קא זכו וכן דרך
המלכים לשגר משולחנם

כי האנשים הקרואים לסעוד אצל המלך הלא יתרוממו ויתנשאו ביותרת הכבוד. וידוע, שהיה המנהג כשהיו מקבלים מנה לאכילה משלחן המלך היו מגביהים גם את המנה למעלה, לאות כבוד והתרוממות מעלה. והנה כי כן [נתבאר כאן בקרא] כאשר קבלו הכהנים מתנות כהונה היו צריכים "תנופה" יען כי הכהנים משלחן גבוה קא זכו, היו צריכים "תנופה" לאות כבוד וחיבות.

והנה כבר מודעת זאת שהיה המנהג אצל המלכים שכל המאכלים העלו בראשונה על שלחן המלך, וממה שלפניו כבדו לכל המסובים והיושבים ראשונה במלכות. כמו שמצינו בש"ס נדה (ע:) תני ר' חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו. הרי שכל המאכלים סדרו בראשונה על שלחן המלך לבדו, ואחר כך חלקו ממעדני המלך אשר לפניו, לכל הקרואים אל שלחנו.

[ואולי מזה נשתרבו המנהג אצל החסידים לאכול ה"שיריים" של הרביים נשיאי ישראל, כי 'מאן מלכי רבנן' (גיטין סב.) ומנהג המלכים היה לחלק מנות ממה שלפניהם לכל המסובים סביב שלחניהם].

וזה שאמר הכתוב (בראשית מג לד) "וישא משאת" היה מגביה כל חלקי ומנות הסעודה "מאת פניו", ממה שלפניו על שלחנו וחלק גם "אליהם" מנות הראויות להתכבד, לאות כבוד והתנשאות. ולפי האמור, עולה יפה תרגומו של יונתן בן עוזיאל (סס) "ונטל חולקין מעל פתוריה ושדרינון מן קדמוי לקדמיהון". ושמחתי מאד כי נחני ה' בדרך הישר: [שו"ת הרב"ז ח"ג סימן קכ"ח]

התשובה מה שנראה לנו בזה הוא, שאיל המלוואים אשר לאהרן לא הונפו ממנו חזה ושוק בפעם אחת, כמו שעושים לדורות בכל קרבן שלמים, אלא השוק לבדה הרים אותה לחוד מכלל האיל והניף אותה, ואחר כך לקח החזה והניף אותו לבדו. ומאחר שהשוק היתה האיבר הראשון, שלקח מגוף האיל אחר האמורין, קראה תרומה. אבל החזה, שהופרש אחריה, אינו תרומה, שהרי קדמתו השוק. ודבקו אלה השמות באלה השני איברים מאותה העת, וכאלו הוא אומר השוק אשר היתה תרומה מן איל המלוואים, והחזה אשר הונף אחריה, כיוצא בהם לדורות תמיד מכל שלמים לכהן.

ושחשוק נלקחה תחלה והונפה לבדה מאיל המלוואים ואחריה הופרש החזה, הרי זה לשון התורה בשעה שצוותה בצורת הקרבת המלוואים, אמרה (שמות כט כב-כו) ולקחת מן האיל החלב והאליה ואת החלב המכסה את הקרב ואת יותרת הכבד ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן ואת שוק הימין, כי איל מלוואים הוא. וככר לחם אחת וגו' ושמת הכל וגו' ולקחת אותם וגו' ולקחת את החזה מאיל המלוואים אשר לאהרן והנפת אותו תנופה. וכבר נתבאר מה שאמרנו, שהשוק הופרשה תחלה והונפה, ולפיכך קראה תרומה, ואחריה החזה והונף.

אבל לדורות מכל שלמים, התנופה לחזה ושוק כאחת, כמו שנתבאר במנחות [שו"ת הרמב"ם סימן קמ"ב] (סב.):

את חזה התנופה ואת שוק התרומה (ויקרא ז לד)

מעשי רבותינו

לכן אומר המדרש כי במקום זה צריך לזרז את האנשים, וכדוע זריזות וזהירות חד המה. יש להזהיר את האנשים לדעת הכיבוד להתנהג כלפי אנשים שיש בהם חסרון כיס. ובפרט שלא לכבדם יותר על המדה... ולכן גם אומר רבי שמעון אין צו אלא לשון זרז, מיד ולדורות. לכל הדורות יש ללמוד את האנשים לדעת לכבד רק את אלו אשר פותחים את ידם לתמוך בעניים ואביונים". (ארוי הלבנון)

"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ו. יו)
הגאון הצדיק רבי **אליהו לאפאן** זצוק"ל רגיל היה לקום מדי לילה באשמורת הלילה ולעסוק בתורה בהתמדה משך כמה שעות. לא רק בצעירותו נהג כן, אלא גם בשנות זקנותו. עד זקנה ושיבה לא עזב את דרכו זו והיה משכים קום באמצע הלילה כדי לעסוק בתורה הקדושה עד שהגיע זמן תפילת שחרית.

פעם שאלוהו תלמידיו: "למדנו רבנו. מדוע אהיה קם כל כך מקדם בבקר? והרי אינך כבר בקו הבריאות, וגם אינך צעיר לימים? מתר לך לישון על מסתך עוד קצת, ולקום בשעה קצת יותר מאתרת".

נענה ואמר להם: "דוקא מפני כך משל עלי להקדים ולקום מוקדם בעוד לילה. שהרי עוד מעט אצטרף לעלות למעלה ולתת דין וחשבון על כל מעשי. שם ישאלו אותי: מהאם קימת את כל השלחן ערוך? ואני אענה: בודאי. אז יאמרו לי: 'הבה ונביא שלחן ערוך, ונראה האם נכון כדבריך'.

וכי מה כתוב בסעיף הראשון? הקשיף רבי אליהו לשאל את תלמידיו, "תגבר פארי

"צו את אהרן ואת בניו לאמר" (ו. ט)
ישב פעם הגאון רבי **איזיל חריף** זצוק"ל, **רבה של סלונים** בסעודת מצוה. בעודם יושבים וסועדים, נכנס למקום אחד מעשרי סלונים, גביר אדיר, עתיר נכסין, אבל מצד שני אדם קמץ מאין כמוהו, שמועול לא פתח את פה ידו הקמוצה לאיזה דבר שבצדקה. ואולם, על אף זאת, התרומם כל הקהל הקדוש וחלק בבוד לעשר זה, כמי שמדבר באחד מגדולי הדור, ולא עוד, אלא שבעל הבית רץ אליו ביראת הכבוד והושיב אותו בשלחן הכבוד.

ראה זאת רבי איזיל חריף, הסתובב אל היושבים מסביבו ואמר להם בדרך צחות: זהו מה שדרשו חז"ל על הפסוק **צו את אהרן, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס...** כל הקהל הודרז לקום במקום שיש בו חסרון כיס, באדם שאינו פותח את פיו כלל לדבר שבצדקה.

ולא זו אף זו, הקשיף רבי איזיל ואמר. מהי הכונה ביותר צריך הכתוב "לזרז"? אלא מאי, פאשר חולקים בבוד לאדם גביר המקום את מצותו של יצחק אבינו ע"ה יהי גביר לאחיד, היינו, שתהיה גביר עבור אחיד, ותמיד תפתח את ידך עבור אחיד האביונים, ותזכה את עצמך בגמילות חסדים, אזי באמת מובן הדבר כי אדם זה זכאי לדרש מעט בבוד על מעשיו והוא אף ראוי לך. אבל אדם שיש בו חסרון כיס, אותם גבירים שאי אפשר להגיע אל הפיס שלהם, כיון שעליהם נאמר 'חלבונו סגרו', את חלבונו ונעשרם הם נועלים בשבעה מנעולים, אבל באותה שעה פ"מו דברו בגאות, פיהם קולא בעזות ובגאון, מה מקום יש לכבד אותם?

תדעו לכם כי יש הבדל עצום בין אנשים אשר חוטאים בשוגג, בלא שום שכל, אותם צריך ואפשר לקרב, ובין אנשים פאלו אשר ממש מזידין ועושים עברות במזיד, מתוך דעה צלולה. ואבאר לכם שיחתי.

הכתוב אומר וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוֹבֵא מִדָּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְגו' לא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף. פְּלוֹמֵר, כָּל אוֹתָם חַטָּאוֹת שֶׁבָּאִים עַל עֲבֵרָה שְׂדוֹנָה כֶּרֶת, אֶסוּר לֵאָכֵל אוֹתָם אֶלָּא צָרִיךְ לִשְׂרֹף אוֹתָם וּלְכַלּוֹת אוֹתָם. חַטָּאת כִּידוּעַ בָּאָה עַל עֲבֵרוֹת שֶׁנִּשְׁשׂוּ בְּשׁוּגָג, וְאִם כֵּן, כִּשְׂאֵדָם עוֹשֶׂה עֲבֵרָה בְּשׁוּגָג, הֲרֵי שֶׁאֵין רַק הַגּוֹי שֶׁלֹּא חָטָא, הַחֲמֹר הַגִּשְׁמִי הַשִּׁתְפָּה בְּעֲבֵרָה, וְהַשִּׁכָּל בְּכָלֹל לֹא הַשִּׁתְפָּה בַּחֲטָא, וְלִכְּנֹן מִתְאִים כִּי הַכִּפְּרָה תֵּהֵא עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, כִּי גַם מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן מְסַמֵּל אֶת הַחִיצוּנִיּוֹת שֶׁל הָאָדָם, אֶת הַחֲטָא שֶׁנִּשְׁשׂוּ רַק עַל יְדֵי פְעֻלֹת הַחֲמֹר לֹא הַשִּׁכָּל. וְלִכְּנֹן קִרְבָּן כִּזֶּה נִתֵּן לֵאָכֵל וְלֹא שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ לְגִמְרָה.

לא כֵּן הַדָּבָר, חַטָּאוֹת כְּמוֹ חַטָּאוֹת הַעֲבֹר (פר העלם דָּבָר), או חַטָּאת שֶׁל הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ, או שְׁעִיר עֲבוּדָה זָרָה, או פר יוֹם הַכִּפּוּרִים אֲשֶׁר מְכַפְּרִים עַל הַחֲטָא שֶׁל טָמְאָת מִקְדָּשׁ וּמִקְדָּשִׁי, אֵלֹה הֲרֵי בָּאִים עַל עֲבֵרוֹת שֶׁל זָדוֹן, עַל חַטָּאִים שֶׁנִּשְׁשׂוּ עִם הַשִּׁכָּל, עִם הַדַּעַת וְעִם הַמַּחֲשָׁבָה. בְּיֹדְעִין, וּבְמִזִּיד! אוֹתָם מְקַרְיָבִים עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, שֶׁגַּם הוּא מְסַמֵּל פְּנִימִיּוֹת, דַּעַת וְשִׁכָּל. וְאֵין הַבֶּשֶׂר לֹא נֵאָכֵל כָּלֹל, שֶׁכֵּן טְעוֹת וַחֲטָא בְּמַחֲשָׁבָה תִּחְלָה וּבְמִזִּיד צָרִיכָה עֲקִירָה מִשְׂרָשָׁה, וְלִכְּנֹן שׁוֹרְפִים כִּזֶּאת חַטָּאת וְלֹא אוֹכְלִים אוֹתָהּ.

כֵּן הוּא הַדָּבָר בְּכָל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, סִיִּם וְאִמֹּר הִגָּאוֹן רַבִּי מֵאִיר שְׂמִיחָה. כִּאֲשֶׁר הָאָדָם חוֹטֵא בְּמִזִּיד וּבְכֹהֵן תִּחְלָה, בַּדַּעַת וּבְשִׁכָּל וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְשִׁמְעַת וּלְהִבִּין, אֵין 'בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף'. אֲבָל אִם הוּא חוֹטֵא רַק בְּשׁוּגָג, בְּלֹא שׁוֹם שִׁכָּל, אֵין יֵשׁ לוֹ כִּפְרָה, וְאִכְלָהּ, וְנִתֵּן לְקַרְבֹּן וּלְהִבְיֹא בְּצֹל כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה". (תולדות ה'משך חכמה')

לעמוד בבקר לעבודת בוראו, שִׁינָּה הוּא מְעוֹרֵר הַשְּׁמֵרָה. וְכִי מָה אַתָּם רוֹצִים? שֶׁכָּכָר בְּסַעֲרֵי הָרָאשׁוֹן שֶׁל הַשְּׁלֶחֶן-עֲרוֹךְ אֶפְשָׁלִי? מִשׁוֹם כֵּן, צָרִיכִים לְהִיּוֹת בְּבַחֲנִית אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד, אֵשׁ שֶׁל תּוֹרָה, כֹּל הַלֵּילָה עַד הַבֶּקֶר, גַּם בַּלֵּילָה!" (באהלי צדיקים)

"וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוֹבֵא מִדָּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְגו' **לא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף**" (ו, כג)
יִמִּין מְקַרְבַּת הֵיחָד לוֹ לְהִגָּאוֹן רַבִּי **מֵאִיר שְׂמִיחָה הַכֹּהֵן זְצוּק"ל, רִבְּה שֶׁל דְּוִינְסְק** בַּעַל "מִשְׁנֵי חֲכָמָה", גַּם כִּלְפֵי יְהוּדִים שֶׁכָּכָר סְרוּ מַעַט מִן הַדֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה, וּכְבָּר הָיוּ שֶׁכֵּנוּ אוֹתָם בַּתֹּאֵר 'פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹפִס'. גַּם יְהוּדִים שֶׁכָּאֵלוּ זֶכֶן בְּכָל עַת וְשָׁעָה לִּימִין מְקַרְבַּת וְלִיד פְּתוּחָה בְּמִדָּה גְּדוּשָׁה וּבְנִדְיבוֹת מַצִּיד שֶׁל רִבְּה שֶׁל דְּוִינְסְק, עַד שֶׁאֵף הָיָה מְלַמֵּד עֲלֵיהֶם לַמּוֹד סִנְגוֹרִיא וְדֵן אוֹתָם לְכַף זְכוּת.

פַּעַם הִגִּיעַ רַבִּי מֵאִיר שְׂמִיחָה בְּשִׁבְתּוֹ בַּבֶּקֶר לְבֵית הַכִּנְסֶת לַתַּפְּלָה. בְּדַרְכּוֹ פָּגַשׁ אֶת בְּנוֹ שֶׁל אֶחָד מִפְּרִנְסֵי הָעִיר, צִעִיר פּוֹרֵק-עַל כְּשִׁיגְרִיָּה דְּלוּקָה בְּפִיו. לְמִדָּאָה הָרַב הַפּוֹסֵעַ לְמוֹלוֹ נִתְבַּלְבַּל הַצִּעִיר לְחִלוּטִין וְנִשְׁאָר מְסִימָה לְמִקְוָמוֹ כְּמִי שֶׁתִּקְעוּהוּ בְּמַסְמָרִים, וּמִרַב תִּדְהָמָה אֶפְלוּ לֹא הַשְׁלִיךְ מִפִּיו אֶת הַסִּיגְרִיָּה הַבוֹעֶרֶת.

נגש אֵלָיו רַבִּי מֵאִיר שְׂמִיחָה בְּרַגַע לֵב וְאִמֹּר לוֹ בְּנִיחוּתָא: "שִׁבְתָּא טָבָא לָךְ מֵאִיר"ל. בְּדֹאֵי שִׁכְחָתָ כִּי שִׁבְתָּ הַיּוֹם. זְכוּר אֶת יוֹם הַשִּׁבְתָּ לְקַדְשׁוֹ", וְהַמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ פְּנִימָה לְבֵית הַכִּנְסֶת. מוֹכֵן כִּי הַדָּבָרִים חִלְחְלוּ עִמָּךְ בְּלִבּוֹ שֶׁל הַצִּעִיר, וּכְבָּר מֵאוֹתוֹ רָגַע וְאֵלָּךְ עֹבֵב אֶת דַּרְכּוֹ הָרַעָה, וְשָׁב וְרָפָא לוֹ.

רַבִּים הָיוּ שׁוֹאֲלִים אֶת הָרַב מִדּוּעַ זֶה הוּא עֹמֵל כָּל כֹּף לְקַרֵּב יְהוּדִים שֶׁסְּרוּ מִן הַדֶּרֶךְ, וְהֲרֵי לְכֹאנִיָּה הֵם עֲלוּלִים לְקַלְקֵל אַחֵרִים בְּדַרְכָּם, גַּם בְּהִיּוֹתָם יוֹשְׁבִים אֶפְלוּ בְּתוֹךְ בֵּית הַכִּנְסֶת פְּנִימָה? נִעֲנָה וְאִמֹּר לָהֶם רַבִּי מֵאִיר שְׂמִיחָה: "לֹא כִּי.

קדשים הוא", שהוא תמיד קדש קדשים, שהוא תמיד מלא מצוות כרמון...
(תולדות ישועות ישראל)

"וזאת תורת זבח השלמים" (ו. יא)
יחיד מכל משפחת בית אביו אשר נותרו ברוסיה הגדולה והקומוניסטית הגיע מאיר'קע שטיינער הרוקח לירושלים. משפחת בית אביו ידעו מחסור ועני כל ימי חייהם, ואלו מאיר'קע החליט לעלות לארץ הקדש, אפ'שר וכאן יוכל למצא את פרנסתו בכבוד. ואמנם, כאן התפרנס בשפי רוקח מעלה.

בשנותיו בירושלים נולדו לו למאיר'קע עשרה ילדים, ובאחד מן הימים איתרע מזלו, ומתוך עסוקיו הרפואיים פגע באברך ירושלמי חשוב בר אברהם ובר אוריין, והלה בצר לו הוריד עשר דמעות חמות. מני אז ואילך החלה מדת הדין פוגעת במשפחתו של מאיר'קע הרוקח, ולא עוד, אלא שגם בגופו עצמו פגעה מדת הדיו, ונדו נעשתה משתקת.

לאחר מחשבות שונות הבין מאיר'קע היטב כי דבר מה קרה כאן, וכי לא בכדי הוא סובל כל כך. הוא פשפש במעשיו, הרבה בתעניות ובמתן צדקה אף ללא הועיל. הוא לא יכל למצא שום סבה הלמאי קרה לו מה שקרה. בשל כך החל ללכת לחכמי ירושלים כדי שאלו יעוצו לו עצה קדוה עליו לעשות, ואולם אף אחד לא מצא פתרון לבקשתו ולמצוקתו.

רק לאחר פשלוש שנים מאז החל להתדפק על בתיקם של חכמי וצדיקי ירושלים, החל הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל **רבה של ירושלים**, אשר חס לבו בקרבן למראה צרותיו של הרוקח, לרמן לו ולומר: "מי יודע, איזה עינים הורידו דמעות בגלל מה שאתה עשית?" ולא עוד, רבי יוסף חיים המשיך לפרש לו באירוניה את דברי חז"ל

"וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא" (ו. א)
פעם הגיע הגאון רבי ישראל יהושע טרונק זצוק"ל **רבה של קוטנא** לעיר פלונת כדי לערף מגבית עבור ענין נחוץ של צדקה. ואולם, כיון שאין זה מכבודו של הרב לעבר מדלת לדלת כדי לאסוף כספים, נמנו וגמרו כי הרב ידרש בבית הכנסת, ולאחר מכן יביא כל אחד את תרומתו איש איש כפי אשר ידבנו לבו.

לאחר שרבה של קוטנא סיים את הדרך, הגיעו אליו אנשים שונים מבין המשתתפים כדי להביא את תרומותיהם. בין האנשים נגש אל הרב יהודי פלוני, שעל פניו לא היה נראה כי הוא איש צדיק ויודע ספר, ולכן הרב נטל ממנו את התרומה, מבלי לומר לו מלה וכמעט מבלי לחונן אותו במבט. אז אמר האיש לרב: "האם כבוד הרב יודע מי אני ומה אני? מתר להביט עלי בעין יפה ולא לפטר אותי בלי כלום. אני שומר תורה ומצוות וגם לומד" וכך החל האיש לשבח ולפאר ולרומם את עצמו עד בלי די.

משעזב האיש את המקום, נפנה רבה של קוטנא אל מקרביו ואמר להם בדרך צחות: "הגמרא אומרת (ברכות נז.) על הפסוק (שיר השירים ד א) כפלה הרמון רקתה, אפלו ריקנין שבר מלאים מצוות כרמון. מאי משמע? הצדיקים תמיד מרגשים את עצמם חייבים ואשמים, באלו מעולם לא יצאו ידי חובתם כלפי הקב"ה בקיום מצוות ובלמוד התורה, ותמיד הם עמלים על עצמם להתעלות ולהשתפר יותר ויותר, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחברו.

לא כן הדבר אצל אותם ריקנין. הם תמיד 'מלאים מצוות' כרמון. לבם לעולם לא נוקפם, ולבם תמיד שלם עמו, וכל מצוה קלה אותה עשו פעם אחת בחייהם, תקף ומיד היא מוצאת לה פרסום אצל כל הסובבים אותם. תמיד הם מלאים מצוות. וזהו פרוש הפסוק "וזאת תורת האשם", זאת היא תורתו של האדם האשם באמת, של האדם הריק, "קדש

למאיר'קע על אַתר. פֿתגובה לִכְפּ שְׁמַח מאיר'קע עד מאד, והוא הוציע לאותו אברך לקבל מִמֶּנּוּ סכום כִּסְפִי גדול כִּפְצוּי על הצער אֲשֶׁר גָּרַם לוֹ. בָּרַם, האברך סרב לקבלם, אֲבָל יחד עם זאת אמר למאיר'קע: "דְּבַר אֶחָד אֲנִי מִבְקֵשׁ מִמֶּךָ. אֲנִי, תַּעֲלֶה אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ עָלַי פֶּתֶב, לִמְעַן יִדְעוּ הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים כִּמְהָ חֲמוּר הוּא צִעְרוֹ שֶׁל יְהוּדִי, וְכֵן גְּדוֹל כִּהֶם שֶׁל עֶשֶׂר דְּמֻעוֹת".

כְּשָׁבוּעִים עֲבָרוּ מֵאִז מַעֲשֵׂה הַמַּחֲלָה, וּמֵאִיר'קע שׁוּב רָץ לִבְתִּי מַחֲסֵה לְבִיתוֹ שֶׁל הַגָּאון רבי יוסף חיים זִנְנֶפֶלד, אֲךֵּן הִפְעֵם בְּשׁוּרָה שֶׁל שְׂמִיחָה הִיָּתָה עִמּוֹ. אֲמָנָם הוּא אַחֵר אֶת הַמּוֹעֵד, אֲךֵּן עוֹד הִסְפִּיק לְהַצִּיל דְּבַר מֶה. שְׂמַח רבי יוסף חיים לְשִׁמְעַ דְּבָרָיו שֶׁל מֵאִיר'קע וְאִז אָמַר לוֹ: "אִם כֵּן, חֲזִיב אִתָּה תוֹדָה לַהֲשִׁיית עַל שֶׁהִדְרִיכְנוּ בְּדֶרֶךְ הַיִּשָּׁר כְּדִי לְהוֹצִיאָךְ מִן הַמִּצָּר בְּרַגְעַ הַאֲחֵרוֹן מִמֶּשֶׁךְ", וּבִאֲמָרוֹ כֵּן, פֶּתַח רֶבֶה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם תִּכָּף וּמִיָּד גַּם אֶת מִגְרַת שְׁלֹחֲנוֹ, קָרַע דֶּף כִּמְתוּף פִּנְקִסוֹ, טִבַּל אֶת קִסְתּוֹ בְּדִיו, וְרָשָׁם לְמֵאִיר'קע סֵדֶר הַתּוֹדָה לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ עַל חֲסִדָּיו. וְכֵן רָשָׁם בִּכְתָב:

"יְנַדֵּר" נָדַר לִּי שֶׁיִּלְמַד מִסֻּכַּת פְּרִיטוֹת, וְיִתְחַל מִיָּד לְלַמֵּד אִם אֶפְשָׁר לוֹ. וְאִם לֹא יְנַדֵּר בּוֹה"ל יְהִינִי נוֹדֵר אִם יִצְנִי הַרֹפֵא הַנֶּאֱמָן שֶׁיְּהֵא דַעֲתִי וּמַחֲשַׁבְתִּי צְלוּלָה אֶלְמֹד מִסֻּכַּת פְּרִיטוֹת. וְגַם יִפְרִישׁ קָרְבַּן תּוֹדָה, הֵינִי מַעֲוֹת שְׁוִיז שֶׁל כֶּבֶשׂ אוֹ גִּדִּי, וְיִחַלֵּק אוֹתוֹ מִיָּד לַעֲנִיִּים בְּנֵי תוֹרָה. וְיֹאמַר פְּרִשְׁת 'תּוֹדָה' וּמִשְׁנַת 'תּוֹדָה' וְיֵאֵיזֶהוּ מִקּוֹמִי וְיִהִי רְצוֹן, וְיִכְתֹּב אֶת אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּעֲשֶׂה לוֹ נֶס, וְיִקְבַּל עָלָיו וְעַל זָרְעוֹ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה שֶׁיַּעֲשֶׂה יוֹם טוֹב בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְאִסִּים בְּכָל טוֹב וּבִכְרִפְאוֹהַ שְׁלֵמָה, וְיִחַדֵּשׁ ה' אֶת נַעֲרָיו בְּבִרְיאוֹת הַנֶּפֶשׁ וּבְבִרְיאוֹת הַגּוּף אֲמֵן".

אֲשֶׁר אָמְרוּ (בבא מוציא טו). 'שְׁעָרֵי דְּמֻעוֹת לֹא נִנְעָלוּ, וְאִם אָדָם מוֹרִיד דְּמֻעוֹת בְּגִינָה, הָרִי שְׁגָם תִּשְׁוֶה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אֵינָם יְכוּלִים לְכַפֵּר עַל עֲבֻרוֹת שֶׁבִין אָדָם לְחֵבְרוֹ עַד שֶׁיִּרְצֶה אֶת חֵבְרוֹ, כִּמּוֹ שְׂאוּמָרִים חֲז"ל (משנה יומא פ"ח כ"ט).

מֵאִיר'קע הָרוּקַח שׁוּמַע אֶת דְּבָרֵי הָרֵב זִנְנֶפֶלד בְּכַפִּיפּוֹת רֹאשׁ, אֲבָל עֲדֵן אֵינּוּ נִזְכָּר בְּמֵאוֹמָה. וּמִנְגַּד הַגָּאון רבי יוסף חיים זִנְנֶפֶלד שֶׁם אֶת יָדָיו עַל כֶּתֶפוֹ שֶׁל מֵאִיר'קע וּמִנְשָׂה לְנַחֲמוֹ, בְּאוֹמְרוֹ לוֹ: "אִיתָא בְּסַפְרִים הַקְּדוּשִׁים, כִּי בַחֲטָאִים וּבְדְבָרִים שֶׁבִין אָדָם לְחֵבְרוֹ, אֵין הַקְּבָ"ה מוֹמְתִין לְאָדָם לְשַׁלֵּם לוֹ וְלֹהֲפָרַע מִמֶּנּוּ רַק לְאַחֵר מוֹתוֹ, אֲלֵא הוּא מִשְׁלֵם לוֹ עַל כֵּן כָּבֵד בְּעוֹלָם הַזֶּה.

אוֹלִי יִזְכָּר רבי מֵאִיר'קע, מְנַמִּיָּה הַגָּאון רבי יוסף חיים אֶת קוֹלוֹ וּמַמְשִׁיף לִזְמֵר לוֹ, הָאֵם פִּגַּע אִי פַעַם בְּמִישָׁהוּ. אוֹלִי אֵיזָה יְהוּדִי קִשָּׁה יוֹם אֲשֶׁר יוֹמוֹ תִּקָּף עָלָיו בְּדִיּוֹק אִז, הַזִּיל דְּמֻעוֹת בְּגַלֵּל רבי מֵאִיר'קע, וְעַד הַיּוֹם נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בְּשָׁל כֵּן. אֶת דְּבָרָיו מְסִים רבי יוסף חיים בְּגִינָה אֲרָכָה בְּאוֹמְרוֹ לְמֵאִיר'קע הָרוּקַח "וְהַצִּילֵנוּ מִן הַשְּׁעוֹת הָרַעוֹת".

לְפֶתַע, כְּמִקֵּה הֵלֶם נִזְכָּר מֵאִיר'קע הָרוּקַח בְּצִעְרוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אֲבָרָה אוֹתוֹ בִּישׁ וְתִקָּף לִפְנֵי כְּשִׁלוֹשׁ שָׁנִים, וְאֲשֶׁר בְּגִינָה הַזִּיל דְּמֻעוֹת. שְׁבוּר וְרִצּוֹץ סֵפֶר לְרַבִּי יוֹסֵף חיים זִנְנֶפֶלד אֶת כָּל אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, וְרַבִּי יוֹסֵף חיים הָאִיץ בּוֹ לִילֵךְ מִיָּד לְבִיתוֹ שֶׁל הָאֲבָרָה וְלִרְצוֹתוֹ. כְּחֵץ מִקְשֶׁת רֵץ מֵאִיר'קע לְבִיתוֹ שֶׁל הָאֲבָרָה, כְּאֲשֶׁר רבי יוסף חיים קוֹרָא אַחֲרָיו: "מֵאִיר'קע, אֲמָנָם אַחֲרֵת הַרְבֵּה, אֲבָל טוֹב מֵאֲחֵר מִלֹּא כְּלוּם".

אוֹתוֹ אֲבָרָה הָיָה רַף לֵבָב, וְהוּא נָאוֹת לְסַלֵּחַ

מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף קָארוֹ זצוק"ל

בעל ה"שְׁלָחַן עָרוֹךְ" וְהַ"בֵּית יוֹסֵף"
יוֹמָא דְהִילּוּלָא - י"ג נִיסָן

אֲשֶׁנֶּפְזִי ז"ל אֶת חֲבוּרוֹ הַגָּדוֹל "שְׁלָחַן עָרוֹךְ".
מֵצִינָתוֹ שֶׁל מֶרֶן רַבִּי יוֹסֵף קָארוֹ הֵיטָה פְּרוּסָה בְּכָל מְקוֹם. עַל פִּי
הוֹרָאָתוֹ נִשְׁלַח הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמוּאֵל לֵאנִיאָדוֹ זצ"ל לִכְתּוֹב קֶרֶב בְּאֶרֶם
צוֹבָא, שֶׁם מָנָה בְּהַמָּשָׁךְ הַשָּׁנִים לְרֹאשׁ רִבְנֵי הָעִיר, וְהֵיכָל לְמִסְפָּדָה
שֶׁל שׁוֹשְׁלֶת רִבְנֵית מְקוֹמִית. רַבֵּנוּ יוֹסֵף קָארוֹ זצוק"ל סִתְּלַק
לְמַתִּיבְתָּא דְרַקְיָעָא זָקֵן וְיָשֵׁב עַמִּים, בֵּן שְׁמוֹנִים וְשִׁבְעִים שָׁנִים, בְּיוֹם
י"ג בְּנִיסָן ה'ש"ל, וּמִנּוּ כ"ב בְּבֵית קַעֲלֵמִין הָעִתִּיק שֶׁל צִפְתָּ.

מִוְרָשְׁתּוֹ הַרוּחָנִית לְדוֹרוֹת

"בֵּית יוֹסֵף" עַל אֲרֻכָּה חֲלָקִי הַטּוֹר לְרַבְנֵי יַעֲקֹב בַּעַל הַטּוֹרִים.
לְאַחֵר מִסְפָּר שָׁנִים מִהַוֹצָאָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַסֵּפֶר, הוֹסִיף מֶרֶן
רַבִּי יוֹסֵף קָארוֹ זצוק"ל אֶת הַחֲבוּר "בִּדְק הַבֵּית". אֶת הַחֲבוּר הָזֶה
הוּא הוֹסִיף בְּתוֹךְ חֲבוּרוֹ הַמְּקוֹרִי "בֵּית יוֹסֵף". שָׁפָן, לְאַחֵר שִׁחְבַּר
אֶת חֲבוּרוֹ נִמְצְאוּ לְכַנּוֹת סִפְרִים נוספים שֶׁל הָרִאשׁוֹנִים, וּפְרוּשִׁים
נוֹסְפִים, וּבְשָׁל קָה, לְאַחֵר עֵינֵי נוסף בְּסִגְוִית וּבְסִפְרִים הוֹסִיף אֶת
הַחֲבוּר הָזֶה. וְאִלּוּמָּה, לְרַב אֵין שְׁנוּנִים מִהוֹתִיִּים בְּחֲבוּר "בִּדְק הַבֵּית",
אֲלֹא רַק תּוֹסֵפוֹת וְתַקְוִנוֹת קְלִים לְמַה שֶׁנִּקְבַּט בְּחֲבוּר "בֵּית יוֹסֵף".

"שְׁלָחַן עָרוֹךְ": לְאַחֵר מֶרֶן, סִבֵּם מֶרֶן ה'בֵּית יוֹסֵף' בְּקִצְרָה אֶת
הַהֲלָכוֹת שֶׁבְּחֲבוּר "בֵּית יוֹסֵף", וְלַחֲבוּר הָזֶה קָרָא בְּשֵׁם "שְׁלָחַן
עָרוֹךְ". חֲבוּר הַלְכוֹת שֶׁבְּמִהְלֵךְ הַדּוּרוֹת וְעַד הַיּוֹם נִעֲשֶׂה לְסִפּוֹר
הַהֲלָכוֹת הָעוֹרִי שֶׁל עַם: שְׁרָאָל. בְּמִקְוֹמוֹת מִיְּהוּדִים, בְּאֶשְׁרֵי לֹא
הֵיטָה הַקְּרָעָה, הוֹסִיף מֶרֶן עוֹד חֲמִשָּׁה רִבְנִים, מְגֻדוּלִי הָרִאשׁוֹנִים,
כְּדִי שְׁאֵלֻוּ מִכִּירְעוֹ אֶת הַהֲלָכָה. וְאִלּוּ הֵם בְּשִׁמּוּתֵיהֶם: הַרְמֵב"א,
הַרְשֵׁב"א, הַר"ר, הַמְּדוּכֵי וְהַסֵּמ"א.

הַסֵּפֶר מִתְבַּסֵּס עַל שְׁלֹשֶׁת "עֲמוּזֵי הַהוֹרָאָה": הַרִ"ף, הַרְמֵב"ם
וְהַרְ"א, שֶׁ"לְפִיכָה נִהְיָנוּ בְּנֵי סִפְרָד, וְעַל הַחֲבוּר הָזֶה כְּתִבַּת הַרְמֵב"א זי"ע
(בַּעַל הַ"מִּפְסָה") אֶת הַגְּהוּמָתוֹ עַל ה"שְׁלָחַן עָרוֹךְ" בְּהַמְבָּאוֹת שִׁיטוֹת
וּמִנְהַגֵּי יְהוּדִית אֲשֶׁנֶּפְזוּ. בְּכָל מְקוֹם שֶׁלֹא חָלַק הַרְמֵב"א עַל רַבִּי יוֹסֵף
קָארוֹ, הִתְקַבְּלוּ פִּסְקֵי שֶׁל "מֶרֶן" גַּם אֶל יְהוּדִית אֲשֶׁנֶּפְזוּ.

"כִּסֵּף מִשְׁנֵה" חֲבוּר שֶׁל רַבְנֵי יוֹסֵף קָארוֹ עַל סִפְר "זִי הַחֲזָקָה" שֶׁל
הַרְמֵב"ם. חֲבוּר שֶׁנִּקְבַּט עוֹד לְפָנֵי סִפְרוֹ "בֵּית יוֹסֵף". בְּסִפְרוֹ זֶה הוּא
מְפָרֵשׁ אֶת דְּבָרֵי הַרְמֵב"ם וּמִשְׁתַּדֵּל לְמַצֵּא מְקוֹרוֹת בְּתַלְמוּד לְדַבְּרֵי
שֶׁל הַרְמֵב"ם, מֵאַחֵר שֶׁהַמַּחְבֵּר עֲצִמּוֹ לֹא צִוָּן מְקוֹרוֹתָיו, וְלִבְסָס אֶת
שִׁיטַת הַרְמֵב"ם בְּגִנְיָה הַשּׁוֹת הַרְמֵב"א עָלָיו.

שׁו"ת "אֲבֻקַּת רוֹכֵל": שְׁאֵלוֹת וְתַשְׁבוּבוֹת שֶׁנִּשְׁלַחוּ אֵלָיו
מִשְׁאֵר גְּדוּלֵי הַחֲכָמִים שִׁחִי דוֹרוֹ, וְאֵלֻוּ נְדָפְסוּ בְּסִפְרוֹ
הַשְּׁנוֹת "אֲבֻקַּת רוֹכֵל". בֵּין הַשְּׁאוּלִּים הֵי הַגָּאוֹן רַבִּי מִשֶּׁה
אֶלְשִׁיךְ זצ"ל, הַמְּקַבֵּל רַבִּי שְׁלֹמֹה אֶלְקָבִי זצ"ל וְאַחֵרִים.
בְּסִפְרוֹ מִנְבָּאֵת שְׁאֵלָה אוֹתָהּ שְׁאֵל אוֹתוֹ רַבְנֵי הָאָרֶץ זי"ע
(אֲבָל יֵשׁ מִפְּעֻעֲרֵים עַל קָה, הָאֵם שֶׁהִשְׁאֵלָה אֲכֹן מִיְּחִסָּת
לְרַבְנֵי הָאָרֶץ").

מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף קָארוֹ הֵיטָה מְגֻדוּלֵי הַרְבֵּנִים וּפּוֹסְקֵי יִשְׂרָאֵל
בְּכָל הַדּוּרוֹת, מַחְבֵּר ה"שְׁלָחַן עָרוֹךְ" וְהַ"בֵּית יוֹסֵף", הוּא נוֹלֵד בְּשָׁנָה גַּם בַּעַל
ה"שְׁלָחַן עָרוֹךְ", וּמֶרֶן ה'בֵּית יוֹסֵף'. הוּא נוֹלֵד בְּשָׁנָה ה'רמ"ח בְּעִיר
טוֹלֵדוֹ שֶׁבְּסִפְרָד לְאִבּוֹ רַבְנֵי אֶפְרַיִם בֵּן הַחֲכָם רַבִּי יוֹסֵף הַסִּפְרָדִי,
בֵּן הַרַב רַבִּי אֶפְרַיִם. בְּעוֹדוֹ לְדֹל קָטָן, בֵּן אָרְבַּע שָׁנִים בְּלִבּוֹ, בְּשָׁנָה
רנ"ב, נִאֲלָץ לְיָדָה עִם הוֹרֵיו בְּעֻקְבוֹת הָרִישׁ סִפְרוֹ, וְהַמְשָׁפְחָה
הַגִּיעָה לְלִיסָבוֹן שֶׁבְּפוֹרְטוּגַל, וּמִשָּׁם בְּשָׁנָה רנ"ו הַגִּיעָה הַמְשָׁפְחָה
לְקוֹשֻׁטָא (אִיטְסִנְבּוֹל) שֶׁבְּטוֹרְקָה.

לְאַחֵר שְׁאֵבִיו נִפְטַר הוּא גְדוֹל בְּבֵית דּוּדוֹ שִׁחִי בְּקוֹשֻׁטָא, רַבִּי יִצְחָק
קָארוֹ. אֲזִי הַחַל לַעֲנוֹ בְּסִפְרוֹ ה"זִי הַחֲזָקָה" לְהַרְמֵב"ם וְהַחַל לְכַתֵּב
עָלָיו אֶת הָעֲרוּתוֹ. לְאַחֵר מֶרֶן עָבַר לְעִיר אֲדְרִיאָנוֹפּוֹל, בְּהַ נִשְׂא
לְבֵיתוֹ שֶׁל הַחֲכָם רַבִּי חִיָּם'ן אֶלְבָּל. לְאַחֵר מֶרֶן זָכָה לְמַעֲמַד רַבְנֵי
חֲשׁוֹב, עַד שֶׁבָּגִיל שְׁלוּשִׁים כְּבָר הֵיטָה גְדוֹל הַדּוּר וְנִקְרָא בְּשֵׁם "מֶרֶן".

אַחֲרֵי שֶׁהִתְאַלְמָן מֵאַשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה הַתַּחֲתָן בְּשִׁנִּית. בֵּין הַשָּׁנִים
ה'רפ"ד ל-ה'רצ"ו הַתְּהוֹנָר בְּעִיר נִיקוּפּוֹל בְּבוֹלְגָרְיָה, בְּהַ הַקִּים אֶת
בֵּית הַכְּנֶסֶת וְיִשִּׁיבֵת "בֵּית יוֹסֵף". בְּאוֹתָהּ שָׁנָה, רצ"ו הַחֲלִיט לַעֲלוֹת
לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, וְאַמְנָם, לְאַחֵר שָׁנָה תַּמִּימָה, בְּשָׁנָה רצ"ז הִגִּיעַ לְאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, כָּאֵן הִגִּיעַ לַצִּפְתָּ, בְּהַ פָּגַשׁ אֶת הַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב בִּירְבִי, וְהֵיטָה
לְתַלְמִידוֹ, וְהֵיטָה הָרִאשׁוֹן שֶׁהִסְקָם עַל יָדוֹ כְּבָר עִם חֲדוּשׁ הַסִּמְכָה.
לְאַחֵר מֶרֶן נִסְמְכוּ לְרַבְנֵי רַק עוֹד שְׁלוֹשֶׁה תַּלְמִידִים נוספים שֶׁל
רַבִּי יַעֲקֹב בִּירְבִי: הַגָּאוֹן רַבִּי מִשֶּׁה מִטְרָנִי זצ"ל, הַגָּאוֹן הַמְּקַבֵּל רַבִּי
מִשֶּׁה קוֹרְדוֹבִירוֹ זצ"ל, וְהַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף סֵאנִים זצ"ל (רַבּוֹ שֶׁל רַבִּי
אֶלְעָזָר אֲזוּרִי מַחְבֵּר סִפְר "הַרְדִּים") חֲבָרוֹ שֶׁל מֶרֶן רַבִּי יוֹסֵף קָארוֹ.

בְּשָׁנָה רפ"ב, בָּגִיל שְׁלוּשִׁים וְאַרְבַּע בְּהִיּוֹתוֹ בְּעִיר אֲדְרִיאָנוֹפּוֹל, הַחַל
לְכַתֵּב אֶת חֲבוּרוֹ ה"בֵּית יוֹסֵף", שֶׁנִּקְבַּט עַל הַאֲרֻכָּה טוֹרִים לְרַבְנֵי
יַעֲקֹב בֵּן הַרְ"א. ש. חֲבֻבֵר זֶה עָרוֹךְ רַבִּי יוֹסֵף קָארוֹ דִּינוּסִים הַלְכָתִּים
מִעֲמִימִים, בְּסוּפֵם קָבַע אֶת עֲמֻדָתוֹ הַמִּסְפָּמָה. מִשְׁוֹ עֲשָׂרִים שָׁנָה
כְּתִבַּת אֶת הַחֲבוּר הָזֶה, וְסִיָּם אוֹתוֹ בְּשָׁנָה ש"ב, בְּהִיּוֹתוֹ כְּבָר בְּעִיר
צִפְתָּ. גַּם לְאַחֵר שֶׁכְּבָר סִיָּם לְכַתֵּב אֶת הַחֲבוּר, חָלְפוּ עֲשָׂרִים שָׁנִים
נוֹסְפוֹת עַד לְהוֹצָאת הַחֲבוּר לְאוֹר.

בְּשׁוֹבוֹ לַצִּפְתָּ, נִתְמַנֶּה רַבְנֵי יוֹסֵף קָארוֹ לְרַב הַכּוֹלָל, וְהוּא נִשְׂא וְנִתָּן
עִם גְּאוּנֵי וּמְקַבְּלֵי הַדּוּר: רַבְנֵי הָאָרֶץ" שֶׁקֹּדֶשׁ זי"ע, הַרִיב"ז זצ"ל,
רַבִּי יוֹסֵף'ן צוּאֵחַ זצ"ל, וְאַלְעָזָר אֶלְשִׁיךְ זצ"ל. רַבִּי אֲבִדְנָה בֵּן
מִהוּ"ם אֶלְשִׁאקֵר זצ"ל, הַמְּהַרְשֵׁד"ם זצ"ל, רַבִּי אֶלְהִי קוֹסְטָאלי
זצ"ל וְעוֹד. אֲהַבָה עֲזָה שָׁרָה בֵּינוֹ לְבֵינוֹ הַמְּקַבֵּל רַבִּי שְׁלֹמֹה אֶלְקָבִי
זצ"ל, מַחְבֵּר הַזָּמֵר "לִקְהָ דּוּדִי", וְאַף גַּם בֵּינוֹ לְבֵינוֹ הַרְמֵב"א שָׁרָה
אֲהַבָה גְדוּלָה.

תַּלְמִידָיו: בְּצִפְתָּ נִהַל מֶרֶן רַבִּי יוֹסֵף קָארוֹ זצוק"ל יִשְׁבֵּיהַ רַבְתִּי שֶׁל
מֵאוֹת תַּלְמִידִים צִדִּיקִים גְּאוּנִים וּמְקַבְּלִים. בֵּין תַּלְמִידָיו נִתָּן לְמִנּוֹת
אֶת: הַגָּאוֹן הַמְּקַבֵּל רַבִּי מִשֶּׁה קוֹרְדוֹבִירוֹ, הַרְמֵב"ם זצ"ל, הַגָּאוֹן רַבִּי
מִשֶּׁה גְּלָאנְטִי זצ"ל, רַבִּי מִשֶּׁה אֶלְשִׁיךְ זצ"ל, וְעוֹד. לְאַחֵר תַּקּוּפַת
מָה, בְּגִלְל מַגְפָּה שֶׁפָּרְצָה בְּעִיר צִפְתָּ, עָבַר רַבְנֵי יוֹסֵף קָארוֹ זצוק"ל
לְגוֹר בְּכָפֶר הַסִּמּוֹה בִּירְיָה, שֶׁם הַדִּפּוּס בְּבֵית הַדִּפּוּס שֶׁל רַבִּי אֲבִדְנָה

מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף קָאָרוֹ זְצוּק"ל

בצל ה"שְׁלֹחַן עָרוֹךְ" וְהַ"בֵּית יוֹסֵף"
יומא דהילולא - י"ג ניסן

וְעַל, כִּי אֲנִי הַמְּפֻנָּסֶת לָכֵם וְאֲנִי אֲפֻרְגָסְכֶם, וְאַתֶּם שְׁלוֹם וְבִתְיָכֶם
שְׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר לָכֵם שְׁלוֹם, ה' עוֹ לַעֲמוֹ יִתֵּן וְכו'.

אֲשֶׁר עֵין רֵאתָה כָּל אֱלֹהִים, עַל כֵּן כָּל אֶחָד יִקְדֹּשׁ וְיִטְהַר עֲצֻמוֹ
בְּתוֹסֶפֶת קִדְּשָׁה וְיִטְהַרְהוּ, וְיִטְבֹּב שִׁזְהִירוֹ שְׁלֵא יִזְכְּרוּ בְּאוֹתָהּ הַלְּלוּ
בְּשִׁשִּׁים לְשׁוֹן חַל, רַק הַכֵּל בְּלִשׁוֹן הַקִּדְּשׁ". (ש"ה הקדוש, מִסַּכַּת
שבועות נר מצוה פ"ה)

בְּאַרְאֵלִי קִדְּשׁ הַלּוּלוֹ

"וְכִנְיָסְתִּי לְסִפּוֹר בְּשִׁבְחֹהּ שֶׁל הַגָּאוֹן הַנִּפְטָר אֲשֶׁר נִתְפַּשְׁטָה חֻכְמָתוֹ
בְּכָל הָעוֹלָם. לֹא הִיָּתָה עֵיר אֲשֶׁר שָׁנָה מִמֶּנּוּ, עַד אֲשֶׁר נִכָּל
לְאַמֹּת בְּלִי אֶזְמָא שְׁמֹן הַרְקִיב"ם וְהַרְקִיב"ן עַד הֵנָּה לֹא נִקְצָא כְּמוֹהוּ
בְּיִשְׂרָאֵל. לְהַגְדִּיל תוֹרָה וְלִהְיָדִיר". (הגאון רבי שמואל יהודה זצ"ל,
בנו של המהר"ם מפדוואה).

"וְהֵנָּה שְׁלוֹשָׁה אֱלֹהִים גְּדוּלֵי עֲלִיוֹן הֵיוּ בְּזִמְנוֹ אֶחָד; מַהֲר"י קָאָרוֹ,
מַהֲר"ם קוֹרְדוֹבִירוֹ, וּמַהֲר"ם לִוְרֵיָא ז"ל, וְהֵם מִמֶּשׁ מִלֵּאכֵי ה' צְבָחוֹת,
נִתְגַּלּוּ לָהֶם מִגִּידִים מִיִּשְׁבֵּית נְבִיאִים וּמִיִּשְׁבֵּית תַּנְאִים, וְגַם אֲלֵיהֶם
ז"ל. וְנִקְבְּרִים יַחַד כְּמוֹ סֵגֶל בְּבֵית הַקְּבֻרֹת בְּנִשְׁיָמָה קְבֻרֵיהֶם".
(רבינו הש"ה חק' במכתבו לבנו).

הַרַ"ק הַשֵּׁר שְׁלוֹם ז"ע מְבַעֲרָא אָמַר, כִּי הִרְפִּישׁ לוֹ יִרְאֵת שְׁמִים
מִלְּמוּד טוֹר בֵּית יוֹסֵף. וּבִקְרִיט מִלְּמוּד טוֹר בֵּית-יוֹסֵף או"ח, שֶׁאֵב
יִרְאֵת שְׁמִים בְּמִדָּה קְדוּשָׁה. (הגה"צ רבי יוסף גרינוואלד זצ"ל
מפאפא, בְּהַדְרָתוֹ לְסִפּוֹר שׁו"ת קרן לדוד).

פֶּסַע בְּקֶר הַגָּאוֹן רַבִּי שְׂאוֹל מִשָּׁה זִילְבֶּרמָן זצ"ל מוֹוִיעֶרְשׁוֹ בְּגוֹר
אֶצֶל הַרַ"ק בְּעַל הַשְּׁפֶת אָמַר ז"ע. שֶׁאֵלּוֹ מֶרֶן הַשְּׁפֶת אָמַר;
הָאֵם הוּא לּוֹמֵד מִשְׁנֵיאוֹת. וְהַשֵּׁבִיב לִי כִּקְשָׁה לוֹ הַלְּמוּד שֶׁל מִשְׁנֵיאוֹת.
אָמַר לוֹ מֶרֶן הַשְּׁפֶת אָמַר; "הַיּוֹדֵעַ אֵת שְׁכָל הַגְּדֻלּוֹת שֶׁל הַבֵּית
יוֹסֵף הֵיָה מִזֶּה שֶׁלֵּמַד הַרְבֵּה מִשְׁנֵיאוֹת". וְכִינוּ שֶׁהֵרַב מוֹוִיעֶרְשׁוֹ
זצ"ל חֻשָּׁב בְּלִבּוֹ, כִּי כְּנֻתָּ מֶרֶן הַשְּׁפֶת אָמַר הֵיָה כִּי ע"ז זֶה מֶרֶן
הַבֵּית יוֹסֵף לְמַגִּיד מִיִּשְׁרָיִם (שֶׁלֵּמַד מִשְׁנֵיאוֹת), הוֹסִיף מֶרֶן הַשְּׁפֶת
אָמַר; וְאָמַר לוֹ: "כְּנֻתִי לְגְדֻלּוֹתַי בְּגִלְגָּל". (ראש הספר שו"ת רבי
שאוול משה).

מִיתָהּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ

בְּלִוְמוֹ עֲמוֹ, הַבְּיָטִים הַפְּגִיד' לְרַבֵּנוּ מֶרֶן רַבִּי יוֹסֵף קָאָרוֹ, כִּי
הוּא יִזְכֶּה לְמוֹת עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ. וְכֵן אָמַר לוֹ: "וְאַזְכֹּר לְעֵלּוֹת
לֹא" בְּשִׁנָּה זֹאת, וְאַחֲרָיָה אֶזְכֹּר לְהַשְׁרֵף עַל קְדֻשַׁת שְׁמוֹ.
וְאַזְכֹּר לְהַשְׁרֵף בְּאַרְיָ: יִשְׂרָאֵל בְּרַבִּים לְקִדְּשׁ שְׁמִי בְּפִרְהֶסָה
וְתַעֲלֶה לְעוֹלָה עַל מִזְבֵּחַ... וְאַזְכֹּר לְסִיַּם הַבּוֹרָה לְהֵאֵיר בּוֹ
עֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל עַמִּים חֻכְמִים וְנְבוֹנִים וּמַשְׁפִּילִים
יִשְׁאָבוּ מִחֻבְבָּתָהּ שֶׁנִּקְרָא בֵּית יוֹסֵף". (מגיד מישירים)

"מַגִּיד מִיִּשְׁרָיִם": סִפּוֹר זֶה הוּא חֲבוֹד שֶׁל הַתְּגַלּוּת 'מַגִּיד', מִלֵּאכֵי
שְׁלֹחַ מִמְרוֹם, הַכּוֹלֵל תַּאֲרִיכִים מְדִיקִים שֶׁל הַתְּגַלּוּתִּים, אֲשֶׁר נִגְלָה
לְמֶרֶן הַבֵּית יוֹסֵף כְּדִי לְלַמֵּד עֲמוֹ, לְרַב לְמוֹד פְּרָקִי מִשְׁנֵיאוֹת. דְּבָרֵי
הַמַּגִּיד לְמֶרֶן רַבִּי יוֹסֵף קָאָרוֹ נִמְסְרוּ בְּשִׁפְהָ הָאֶמֶתִית, אֶבֶל הַסִּפּוֹר
כְּבִיר נִדְפַס בְּלִשׁוֹן הַקִּדְּשׁ.

אֲשִׁרְיָכֶם שֶׁהִחְזַרְתֶּם עֲטָרָה לְיוֹשֵׁנָה

"וְלִהְיָאוֹת גְּדֻלַּת מַעֲלֵת זֹאת הַלְּלוּהָ [לִיל חַג הַשְּׁבוּעוֹת], אֵיךְ
שֶׁחִבִּיב לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבִלְתִּי נִדָּם רַגַע אַחַת מִדְּבֻקֹּת
הַתּוֹרָה... אֶתְכֶם לָכֵם מַעֲשֵׂה שְׂאֵרֵי קְרוֹב לְזִמְנֵנוּ וְהַעֲתַק מִכְתָּב
הַמִּקְבָּל הַר"ר שְׁלֹמֹה הֶלְוִי אֶלְקָבֶץ שֶׁהֵיָה מִתְחַבֵּר בְּבֵית שֶׁל רַבֵּנוּ
בֵּית יוֹסֵף וְהוֹפִיעַ עֲלֵינוּ רוּחַ הַקִּדְּשׁ. וְזֶה נֶסֶח הַפְּתָב;

דָּעוּ לָכֵם כִּי הַסִּפּוֹנִי הַחֲסִיד רַ"ו וְאֲנִי עֲבִדוּ וְעִבְדִּיכֶם מִהַחֲבֵרִים,
לַעֲמֹד עַל נִפְשֵׁנוּ לִיל שְׁבוּעוֹת וְלַגְדֵּל שְׁנֵה מַעֲיָנֵנוּ. וְתוֹרָה לֹא-
כֵּן עָלָה בְּיָדֵינוּ כִּי לֹא הִסְקֵנוּ רַגַע, רַק אֲשֶׁר תִּשְׁמַעוּ וְתַחֲיוּ נִפְשֵׁכֶם.
וְזֶהוּ הַסִּפּוֹר שֶׁתִּשְׁמַעוּ וְסִדְרָתִי בְּלִילָה הַזֹּאת וְכו'. וְכָל זֶה בְּאִמָּה
בְּיָרָאָה בְּגוֹגוֹן וּבִטְעַם, לֹא יֵאָמֵר כִּי יִסְפָּר. וְאַחֲרָיָה כֵּן לְמַדְנֵנוּ עַל דְּרָךְ
הָאֵמֶת.

וְכַעַת שֶׁהִתְחַלְנוּ לְלַמֵּד הַמִּשְׁנָה לְמַדְנֵנוּ שְׁתֵּי מַסְכָּתוֹת, זְכֵנוּ בּוֹרָאנוּ
וְנִשְׁמַע אֵת קוֹל הַמְּדַבֵּר בְּפִי הַחֲסִיד רַ"ו (רַבִּי יוֹסֵף קָאָרוֹ), קוֹל
גְּדוֹל בְּחַתוּמֵי אוֹתִיּוֹת, וְכָל הַשִּׁכְנִים הֵיוּ שׁוֹמְעִים וְלֹא מְבִינִים. וְהֵיָה
הַנְּעִימּוֹת רַב, וְהַקּוֹל הוֹלֵךְ וְחֹקֵק, וְנִפְלְנוּ עַל פִּנְיָנוּ וְלֹא הֵיָה רוּחַ
בְּאִישׁ לִשְׂאֵף עֵינָיו וּפְנֵי לִרְאוֹת מִרַב הַמּוֹרָא. וְהַדְּבָר הוּא מְדַבֵּר
עִמָּנוּ וְהַתְּחִיל וְאָמַר:

שְׁמַעוּ יְדִידֵי הַמַּהְדָּרִים מִן הַמַּהְדָּרִים, יְדִידֵי אַהֲבֵי שְׁלוֹם לָכֵם,
אֲשִׁרְיָכֶם וְאֲשִׁרֵי יוֹלְדֵיכֶם, אֲשִׁרְיָכֶם בְּעוֹלָם הָאֵה אֲשִׁרְיָכֶם בְּעוֹלָם
הַבָּא. אֲשֶׁר שְׁמַתֶּם עַל נִפְשֵׁכֶם לְעִטְרֵנִי בְּלִילָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר זֶה פְּמָה
שְׁנִים נִפְלָה עֲטָרַת רֹאשִׁי וְאֵין מִנְחָם לִי, וְאֲנִי מַשְׁלֵת בְּעִפּוֹר חוֹבָקָת
אֲשִׁפּוֹתוֹת, וְעַתָּה הַחֲזַרְתֶּם עֲטָרָה לְיוֹשֵׁנָה. הַתְּחַזְּקוּ יְדִידֵי הַתַּאֲמָצִי
אַהֲבֵי שְׁמַח וְעִלָּצָה. וְדַעוּ כִּי אֲתֶם מְבִנֵי עֲלֵיָה, וְזִכִּיתֶם לְהִיּוֹת
מַהֲיָלָא וְמִלְּאָה, וְקוֹל תּוֹרַתְכֶם וְהַקֵּל פִּיכֶם עַל לִפְנֵי הַקֵּב"ה וְכַעַת
פְּמָה אֲוִירִים וְכַמָּה וְקִיעִים עַד שְׁעָלָה, וּמִלְּאָכֶם שְׁתִּקּוּ וּשְׁרַפִּים
דְּמַמּוֹ וְהַחֲיִית עֲמָדוֹ וְכָל צָבָא מְעֵלָה לְהַקֵּב"ה שׁוֹמְעִים אֵת קוֹלְכֶם.
לָכוּ חֲזַקוּ וְאַמְצוּ וְעִלָּצוּ בְּנֵי יְדִידֵי הַמַּהְדָּרִים וְאַל תִּפְסִיקוּ הַלְּמוּד,
כִּי חוּט שֶׁל חֶסֶד מִשְׁוֹן עֲלֵיכֶם וְתוֹרַתְכֶם עֲרַבָה לִפְנֵי הַקֵּב"ה. לָכוּ
עֲמְדוּ בְּנֵי יְדִידֵי עַל רִגְלֵיכֶם וְהַעֲלִינוּ, וְאַמְרוּ בְּקוֹל רֵם פִּיּוֹם הַפְּפּוּרִים;
'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד' כו'. וְעַמְדוּ עַל רִגְלֵינוּ וְקִטְרֵי חֲרִיצֵנוּ מִשְׁתַּרְרִין
וְאַמְרוּ בְּקוֹל פֶּאֶשֶׁר נִצְטְוִינוּ.

וְחִזּוּ וְאַמְרוּ, אֲשִׁרְיָכֶם בְּנֵי, שׁוּבוּ אֶל לְמוֹדְכֶם וְאַל תִּפְסִיקוּ רַגַע, וְעַל
לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, כִּי לֹא כָּל הַעֲתִים שׁוֹת, וְאֵין מַעֲצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב
אוּ בְּמַעַט, וְנִצְרִיכֶם אֵל תַּחֲסוּ עַל פִּלְיָכֶם, כִּי טוֹב הָאֶרֶץ הָעֲלִיּוֹנָה
תִּאֲכָלָה, וְאֵם תִּאֲבֹו וְשִׁמְעֶתֶם טוֹב הָאֶרֶץ הֵיאָה תִּאֲכָלָה. לָכוּ מַהֲרוּ

במקום שיש חסרון כיס

היית יכול לקבץ שק מלא מעות]. מסר לנו רבי נפתלי אמסטרדם ז"ל, כי בעת שאמר רבו תיבת "א זאק מיט געלט" היה נרגש את ענין אסיפת כסף כמו שאחד צבר שק מלא "מיט פארפילטע ציבעלע" [=בצלים נרקבים]. כן היה נרגש אצל רבו ענין הכסף. ונפלא היה לראות את החיוך הנעים אשר היה על שפתי הגאון רבי נפתלי אמסטרדם ז"ל בעת שהיה מספר את הסיפור הזה (ספר יכתבי הסבא ותלמידיו מקלם, ח"ב עמוד תשצד).

הגאון רבי אלחנן סורוצקין זצ"ל, רבה של לוצק, כתב בספרו 'אזנים לתורה' (פרשת ויקהל): ונזכרתי מעשה ששמעתי בלמדי בשיבת וולוז'ין. מעשה בגאון ישראל, מאור הגולה, מרן רבי חיים סולובייצ'יק זצוק"ל, שיצא למינסק להצלת הישיבה ששקעה בחובות גדולים. שם נמצאו שני גבאי ישיבת וולוז'ין המופלגים בתורה יראת שמים ונדיבות הלב, הרב רבי ברוך זלדוביץ זצ"ל והרב רבי דובער פינס זצ"ל. הגאון רבי חיים סולובייצ'יק סר אל בית רבי ברוך זלדוביץ וסיפר לו את מטרת בואו. הסכום הדרוש היה די גדול, ורבי ברוך זלדוביץ הבטיח להתעניין בדבר, והגאון רבי חיים סולובייצ'יק ישב ללמוד בביתו. כעבור זמן מה שאל הגאון רבי חיים סולובייצ'יק את רבי ברוך זלדוביץ: מה נשמע בדבר אספת הכסף להצלת הישיבה? ויען רבי ברוך זלדוביץ, שכבר יש בידו מחצית הסכום. הגאון רבי חיים סולובייצ'יק שמח מאד ושב אל לימודו. כעבור ירח ימים שאל אותו שנית: מה בדבר מותר הכסף? ויען רבי ברוך זלדוביץ, שכבר נמצא בידו כל הסכום. הגאון רבי חיים סולובייצ'יק שמח שמחה גדולה ויצא לוולוז'ין ופרע את חובות הישיבה.

לאחר זמן קצר באו הנדיבים והשועים רבי ברוך זלדוביץ ורבי דובער פינס לוולוז'ין להתדיין לפני הגאב"ד ור"מ דוולוז'ין. התובע היה רבי דובער פינס, היות והוא שותף לרבי ברוך זלדוביץ בכל עסקיו, ועכשיו שהקרה ה' לפני שותפו רבי ברוך זלדוביץ עסק טוב כזה: הצלת ישיבת וולוז'ין והוא נתן את כל הכסף מכיסו, תובע רבי דובער פינס ממנו מחצית העסק הזה, ומוכן לתת לו מחצית הסכום שהוציא על זה. כאשר נודע להגאון רבי חיים סולובייצ'יק שרבי ברוך זלדוביץ נתן את כל הסכום הגדול הזה מכיסו שאל אותו: אם כן למה החזקת אותי

בהיות לאחר המלחמה, נודע לו להגאון רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל, כי אשתו הצעירה נספתה עם כל משפחת בית אביה. רבי מרדכי הצדיק עליו את הדין באהבה, אך עתה נכון לו נסיון נוסף. כמסופר, עם נישואיו של רבי מרדכי קיבל דמי כלכלה, 'קעסט', בסך חמשת אלפים דולר שהופקדו בעבורו בבנק בארצות הברית. כסף זה היה מיועד לצורך כלכלתו וכלכלת אשתו הי"ד. ומעתה שאשתו נספתה, עליו להשיב את הכסף לחמיו או ליורשיו. ידידיו של רבי מרדכי טענו בפניו, שהיות והוא היחידי שנותר בחיים, הרי שכל הכסף שייך לו. אולם רבי מרדכי, נקי כפיס ובר לבב, לא היה בטוח כי הסכום מגיע לו. והדברים היו תלויים בכמה פרטים בהלכות ירושה, ומותנים בבירור המציאות מי נהרג קודם למי מה שכמובן לא ניתן היה לעשות. על כן לא השתמש בכסף למרות שכמובן היה נצרך לו לצרכיו הבסיסיים ביותר. מה עוד, שנותר בעל חוב בסך כתשע מאות דולרים מפעילותו הציבורית. ידידיו שידעו עד כמה הוא נצרך לכסף זה, טענו בפניו: גם אם אין הכסף מגיע לך מדין ירושה, אבל הרי יש בזה דין 'מציל מזוטו של ים', שלהלכה ולמעשה 'הרי אלו שלו'. אולם רבי מרדכי לא אבה לשמוע לשום היתר, שהרי כבר כתב הרמ"א (חו"מ סימן רנ"ט סעיף ז') שגם בזוטו של ים 'טוב וישר להחזיר'. והיה הסכום הגדול הזה שמור עד שמצא בן משפחה קרוב רחוק למשפחת חמיו, ושיגר לו את הסכום העצום במלואו בלב חפץ ובמתנה גמורה. לימים כששמע הרב מבריסק זצ"ל מעשה זה, השמיע את התפעלותו באוזני רבי מרדכי ואמר לו: היתכן ובזמננו יש איש וכלל אין לו תאוות הממון (ספר 'יחיד דודיו' עמוד 373).

פעם אחת סיפר הגאון רבי נפתלי אמסטרדם זצ"ל כי רבו הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל שלחו למוסקבה לכהן שמה בתור רב, והיה שם במוסקבה על משמרתו בערך שלשת רבעי שנה. אחר כך צוה עליו רבו הגאון רבי ישראל סלנטר ז"ל לעזוב את משמרתו ולשוב לקובנא, וכאשר צוה אותו רבו כן עשה ובא בחזרה לקובנא. לתקופת הימים אמר רבו הגאון רבי ישראל סלנטר ז"ל לרבי נפתלי אמסטרדם: "נו, נפתלי, דיר פארדריסט אפשר וואס דוא ביסט נישט קיין רב אין מאסקווע, דו וואלסט דאך שוין געהאט א זאק מיט געלט" [=האם אתה מצר על אשר אינך רב במוסקבה, כבר

שהם וישפה

שאהרן הכהן הגדול שעליו הכתוב אומר 'תומיך ואוריך לאיש חסידך', צריך לזרזו יותר במקום שיש חסרון כיס.

וכמה נוראים הם דבריו בביאור העניין, כי אכן אין לו לאדם להאמין בעצמו כלל: אבל דע כי התורה היא תורת אמת, והאמת ניתנה להאמר לכל אדם בשוה, בין קטן אם רק הגיע לכלל דעת, ובין גדול אם חשוב או שאינו חשוב, אם הוא רק ילוד אשה ניתנה לו התורה בכל אזהרותיה ומצוותיה ולכל פרטיה ודקדוקיה, כי כל אדם נולד והבחירה בידו ורשות ניתנה לו להטות עצמו להיות צדיק כמשה רבנו ע"ה או להיפך להיות רשע כירבעם בן נבט, ואמר הקב"ה בראתי לו יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, והגדול מחברו יצרו גדול ממנו.

נמצא שכל אדם יש לו רשות לבחור בטוב או ברע, בכל מקום ובכל זמן בכל עת ובכל שעה כל ימי חייו עד נשימה אחרונה, אין מי שיכוף אותו ללכת בדרך טובה או להיפך. ואם כי ודאי האדם הגדול שעלה במעלות התורה והיראה לא יטה אוזן ליצרו הרע ולא ישמע אליו כלל, וכן להיפך האדם הטובע ח"ו בים התאוה מטמטם לבו ושוב לא יבין שפת הקדושה והפרישות, מכל מקום התורה תורת אמת לא תיגרע משום כך אזהרותיה ומצוותיה לכל אדם בשוה באין יוצא, והמתבונן יבין.

אמנם בכלי יקר (ויקרא ב) מלבד מה שביאר כוונת 'חסרון כיס' כלפי הכהנים שלא היו עשירים, ביאר עוד בדרך אחרת בטוב טעם את עניינו של חסרון כיס, שהוא מוסב כלפי מקריב הקרבן, וכה כתב: ובענין חסרון כיס האמור כאן רבו הדעות ואוסיף לקח טוב משלי. לפי שהעולה מכפר על הרהור הלב, ומצינו בירושלמי (תרומו פ"ח ה"ד) מעשה ברבי יוחנן דאבד ליה כוסיתיה ובעון מיניה אוריתא ולא ידע, אמרין ליה וכי מפני דאבדה כוסיתין אבדה דעתך, אמר להו דעתא בליבא תליא וליבא בכיסא תליא. מכאן ראינו שחסרון כיס יהיה חכם ויאבד לב מתנה אשר נתן לו אלהים לחשוב בחרושת עץ חיים, והשיאו לבו לחשוב ולהרהר בעבירה, ואם לא עשה הכהן קרבן זה כמשפט צריך לעשות אחר והראשון בטל ואבד. כך פירש בחזקוני. ועל ידי חסרון כיס זה יאבד דעתו ולבו ויובא לידי הרהור עבירה, ואז לא יהיה גם הקרבן השני כפרה על ההרהור, שהרי הוא מצוה הבאה בעבירה, ואין יכפר על ההרהור, והרי הקרבן מוסיף לו הרהור עבירה על ידי חסרון כיס, לפיכך הכהן צריך זירוז ביותר בקרבן העולה דוקא.

בביתך יותר מירח ימים, ולא שקלת תיכף על ידי את הסכום הדרוש. ענה לו רבי ברוך זלדוביץ בפשטות: וכי דבר קל הוא לקחת מן הכיס סכום גדול כזה? רבות עמלתי לכבוש את תאות הממון שבלב כל אדם לתת את המחצה! אחר כך ניהלתי מלחמה פנימית עד שפעלתי לתת גם את המחצית השנייה.

וכך כתב רבינו בחיי אבן פקודה בספרו חובות הלבבות (שער הביטחון, פתיחה): כמו שנאמר על אחד מן החסידים, שהיה אומר: המקום יצילני מפזור הנפש. אמרו לו: מה הוא פזור הנפש? אמר: שיהיה לי ממון בראש כל נהר ובראש כל קריה, והוא מה שאמרו ז"ל: מרבה נכסים מרבה דאגה, ואמרו: איזהו עשיר השמח בחלקו.

כתב הגאון רבי אליהו לופיאן בספרו 'לב אליהו': ואספר מעשה שאירע בעיר אחת באיש נכבד מאוד שהיו לו מעלות רבות. אבל כשהגיע למידה של חמדת הממון שהיה שקוע בזה היה מאבד כל הנכבדות שלו. וכלל גדול הוא שכל מדה רעה שבאדם, אם אין האדם עמל לשרש אחריה הרי היא מתלווה עמו עד קברו. והנה אדם זה חלה ונטה למות. ובאו חבריו להיפרד ממנו. והוא הרי היה, כמו שאמרנו, בעל שכל ובעל מעלה, חוץ ממידה זו. וראו האנשים שעמדו סביב מטתו שהוא מדבר בלחש, והכירו בו שרוצה שישמעו אליו, והטו אזנם ושמעו שאומר, רצוני לומר לכם דבר שתלמדו ממני מוסר, כי הנה מרגיש אנכי כי קרב קצי, ועוד מעט ואינני, ובכל זאת: אם אחד יתן לי כעת כסף, אני מרגיש בעצמי שלא אמנע מלהושיט את ידי ואקח הכסף ואשים אותו תחת הכר! עד כדי כך עוד שולט בי מדת חמדת הממון! שמעו וקחו מוסר! ואכן אחרי כרבע שעה יצאה נשמתו והלך לעולמו. נורא ואיום.

ומתוך כך יצא לבאר את האמור בפרשת השבוע, פרשת צו (ויקרא ב): 'צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח על הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו'. ופירש רש"י: 'צו את אהרן' - אין צו אלא לשון זירוז, מיד ולדורות. אמר רבי שמעון ביתר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס. על זה כתב בלב אליהו: ואנו עומדים ותמהים היתכן